

Handläggare
Christina Jedestav
Telefon: 08-508 23 076

Till
Hägersten-Liljeholmens
stadsdelsnämnd
2017-02-02

Verksamhetsberättelse 2016 för Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd

Förslag till beslut

1. Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd godkänner verksamhetsberättelsen med bokslut 2016 och överlämnar den till kommunstyrelsen.
2. Stadsdelsnämnden begär att ackumulerat netto 23,2 mnkr avseende resultatenheterna överförs till 2017.
3. Stadsdelsnämnden begär ombudgetering med 0,6 mnkr för parkinvesteringsmedel och 0,5 mnkr för klimatinvesteringsmedel.

Anders Carstorp
stadsdelsdirektör

Lars Wennberg
administrativ chef

Sammanfattning

Nämnderna har i uppföljningen redogjort för uppnådda resultat och analyserat eventuella avvikelser för verksamhet och ekonomi jämfört med verksamhetsplanen och det förväntade resultatet. Uppföljningen har fokuserat på nämndens bidrag till att uppfylla kommunfullmäktiges inriktningsmål och verksamhetsmål med tillhörande analyser av utfallet. Måluppfyllelse och ekonomiskt resultat har redovisats under respektive mål.

Målen har i huvudsak uppfyllts. Det ekonomiska resultatet visar på ett budgetöverskott om 1,3 mnkr efter resultatöverföringar.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom samtliga avdelningar och samordnats av administrativa avdelningen. Ärendet behandlades i samverkansgrupp den 17 januari 2017 och i förvaltningsgrupp den 24 januari 2017.

Bakgrund

Nämnderna ska årligen upprätta verksamhetsberättelse med bokslut i enlighet med utfärdade anvisningar. Nämndernas redovisning utgör underlag till stadens årsredovisning och uppföljning av kommunfullmäktiges budget för 2016.

Verksamhetsberättelsen fokuserar på uppföljning av kommunfullmäktiges inriktningsmål och verksamhetsmål samt hur nämnden har bidragit till att uppfylla dessa.

Innehållsförteckning

Sammanfattande analys.....	5
Kommunfullmäktiges inriktningsmål.....	4
Ett Stockholm som håller samman.....	4
Ett klimatsmart Stockholm.....	5
Ett ekonomiskt hållbart Stockholm.....	5
Ett demokratiskt hållbart Stockholm.....	5
Uppföljning av Kommunfullmäktiges inriktningsmål.....	7
1. Ett Stockholm som håller samman.....	7
1.1 Alla barn i Stockholm har goda och jämlika uppväxtvillkor.....	7
1.2 Tidiga sociala insatser skapar jämlika livschanser för alla	13
1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar	18
1.4 Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo	20
1.5 Stockholm har ett rikt utbud av idrott och fritid som är tillgängligt för alla	22
1.6 Alla stockholmare har nära till kultur och eget skapande	24
1.7 Alla äldre har en trygg ålderdom och får en äldreomsorg av god kvalitet	26
2. Ett klimatsmart Stockholm.....	35
2.1 Energianvändningen är hållbar.....	35
2.2 Transporter i Stockholm är miljöanpassade	36
2.4 Stockholms kretslopp är resurseffektiva	37
2.5 Stockholms miljö är giftfri	37
2.6 Inomhusmiljön i Stockholm är sund	38
3. Ett ekonomiskt hållbart Stockholm	39
3.2 Stockholm är en företagsvänlig stad	39
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	40
3.5 Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar	42
4. Ett demokratiskt hållbart Stockholm.....	43
4.1 Stockholm är en jämställd stad där makt och resurser fördelas lika	43
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	44
4.3 Stockholm är en stad som lever upp till mänskliga rättigheter och är fritt från diskriminering	49
4.4 Stockholm är en stad som respekterar och lever upp till barnets rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention	52

4.5 Stockholm är en stad där ingen behöver vara rädd för våld	53
4.6 Stockholm är en tillgänglig stad för alla	54
4.7 Stockholm är en demokratisk stad där invånarna har inflytande.....	58
4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning	62
Uppföljning av ekonomi och särskilda satsningar	62
Analys av resultaträkning - uppföljning av driftbudget.....	62
Särskilda satsningar.....	71
Resultatenheter	73
Investeringar.....	74
Försäljningar av anläggningstillgångar	75
Betydande projekt som inte är investeringar	75
Ombudgeteringar.....	75
Medel för lokaländamål.....	75
Analys av balansräkning	75
Övrigt	
Synpunkter och klagomål.....	76
Övrigt.....	78

Bilagor

Bilaga 1: SLK blanketter

Bilaga 2: Bokslutsrapport

Bilaga 3: Uppföljning av internkontrollplan

Bilaga 4: Uppföljning av åtgärder

Bilaga 5: Kvalitetsredovisning Förskola

Bilaga 6: Uppföljning av jämställdhets- och mångfaldsplanen

Bilaga 7: Uppföljning Miljöprogram

Bilaga 8: Uppföljning klimatinvesteringar

Bilaga 9: Slutrapport klimatåtgärder

Bilaga 10: Kompletterande uppföljning

Bilaga 11. Nyckeltal

Sammanfattande analys

Stadsdelsnämndens verksamhet har för 2016 resulterat i en hög måluppfyllelse inom givna ekonomiska ramar.

Av kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdena uppnås årets målvärden helt i 19 fall samtidigt som övriga 4 mål uppnås delvis.

Kommunfullmäktiges inriktningsmål

Ett Stockholm som håller samman

Stadsdelsnämnden uppfyller inriktningsmålet om ett Stockholm som håller samman.

Förskolan är grunden för barnens goda uppväxtvillkor och jämlika livschanser. Alla barn inom stadsdelsområdet har erbjudits plats inom garantitiden och en hög andel av stadsdelsområdets barn går på förskola. Stockholms stads årliga kvalitetsmätning inom förskoleverksamheten visar att föräldrarna är allt mer nöjda inom alla områden.

Stadsdelsnämnden når inte målet för 2016 avseende andelen förskollärare av totalt anställda, men andelen förskollärare har ökat med 2,9 procentenheter i förhållande till 2015. Andelen förskolor med mindre än 25 procent förskollärare har minskat med 3,0 procentenheter i förhållande till föregående år. Stadsdelsförvaltningen har samarbetat med Stockholms universitet genom en så kallad övningsförskola. Samarbetet har bidragit till att utveckla arbetet på förskolan, ökat möjligheten att rekrytera förskollärare och utvecklat samarbetet med Stockholms universitet.

Socialtjänsten har som mål att skapa jämlika livsvillkor för alla stadsdelsområdets invånare. Arbetet är inriktat på att vara förebyggande och sociala insatser har erbjudits i ett tidigt skede. I första hand har insatser som sker i hemmiljö erbjudits och genom den egna öppenvården. Behovet av förebyggande insatser bedöms vara stort i stadsdelsområdet och de förebyggande insatserna bidrar till jämlika livschanser samt minskar behovet av mer ingripande stöd- och skyddsinsatser på sikt.

Inom stadsdelsnämndens socialtjänst avseende individ- och familjeomsorg har ett utvecklingsarbete pågått av de egna öppenvårdsinsatserna genom systematiska uppföljningar på gruppnivå. Andelen barn och ungdomar som inte återaktualiserats 12 månader efter avslutad insats har i förhållande till föregående år ökat från 80 till 93 procent. Vuxenheten har arbetat mycket med den enskildes delaktighet i planerandet och utförandet av insatser. Andelen insatser inom missbruk som avslutats enligt plan har ökat från 29 procent år 2015 till 40 procent för 2016.

I samarbete med stadsdelsområdets skolor har fältverksamheten genomfört programmet YOLO, vars syfte är att förebygga missbruk. För att säkerställa att utbudet motsvarar ungas behov och önskemål har en översyn av fritidsverksamheterna gjorts i dialog med unga. Årets undersökningsarbete har resulterat i slutsatsen om fem framgångsfaktorer som kommer att beaktas i det vidare utvecklingsarbetet av fritidsverksamheten, en bred kompetensförsörjning i personalgruppen, platsens betydelse, samarbeten, målgruppens medskapande och medbestämmande samt ett flexibelt aktivitetsutbud.

Underhåll och städning av stadsdelsområdets parkmiljöer har gjorts med fokus på trygghet

och trivsel. Invånare i stadsdelsområdet har deltagit i närmiljövandringar som gjorts för att skapa trygghet. Andelen som upplever trygghet i den stadsdel där man bor har ökat med 4,0 procentenheter i förhållande till föregående år.

Stadsdelsnämndens insatser och arbete inom äldreomsorgen har bidragit till att skapa en trygg äldreomsorg med hög kvalitet. Äldres hälsa, välbefinnande, delaktighet, ett bra bemötande och kontinuitet har varit i fokus för alla verksamheters insatser och utvecklingsarbete under 2016. Verksamheterna har arbetat för att öka brukarnas nöjdhet med maten, måltiden, aktiviteterna och utevistelsen. Brukarundersökningen för 2016 visar att andelen omsorgstagare inom hemtjänst och vård- och omsorgsboende är betydligt nöjdare och tryggare i förhållande till föregående år.

Ett klimatsmart Stockholm

Stadsdelsnämnden uppfyller inriktningsmålet om ett klimatsmart Stockholm.

Stadsdelsnämnden har bidragit till stadens mål genom att miljöanpassa sina verksamheter. Under året kom stadens nya miljöprogram 2016-2019 som ligger till grund för stadsdelsnämndens miljöarbete. Under året har samtliga av stadsdelområdets förskolor genomfört nivå ett i handlingsplanen för kemikaliesmarta förskolor. Förskolorna har tagit bort och fasat ut olämpligt material och har varit med i ett pilotprojekt för att utveckla stadens arbete med att bygga och renovera förskolor på ett kemikaliesmart sätt.

Arbetet med att öka sortering av avfall har pågått under 2016 och förvaltningen använder enbart miljöbilar. Andelen ekologiska livsmedel har fortsatt att öka, mellan år 2015 och 2016 har andelen inköpta ekologiska livsmedel ökat med 4,5 procentenheter och mellan åren 2014 och 2016 så har ökningen varit 14,6 procentenheter.

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Stadsdelsnämnden uppfyller inriktningsmålet om ett ekonomiskt hållbart Stockholm.

Stadsdelsnämnden har bidragit till stadens mål genom ett aktivt deltagande i lokala företagargrupper, i en referensgrupp för ett levande lokalt centrum och möten med Stockholm Business Regions. I detta arbete har förvaltningen fångat upp och samordnat företagares aktuella frågor, vilket bland annat har resulterat i ökade trygghetsinsatser.

Förvaltningen arbetar kontinuerligt för att resurserna ska användas effektivt och årets resultat visar på ett budgetöverskott om 1,3 mnkr efter resultatöverföringar.

För att bidra till att fler jobbar och försörjer sig själva har förvaltningen arbetat med att personer som uppbär ekonomiskt bistånd ska ges ett individuellt anpassat stöd i syfte att komma vidare till självförsörjning. Antal hushåll som har ekonomiskt bistånd har minskat med 57 i förhållande till föregående år.

Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Stadsdelsnämnden uppfyller inriktningsmålet om ett demokratiskt hållbart Stockholm.

Stadsdelsnämndens verksamheter har arbetat med insatser för att stärka dialogen med invånarna i stadsdelsområdet, arbetat med jämställdhetsintegrering och arbetat aktivt för att leva upp till mänskliga rättigheter och för att motverka diskriminering.

Under året har en lättversion av jämställdhets- och mångfaldsplan tagits fram och en handlingsplan för jämställdhetsintegrering av stadsdelsnämndens verksamheter. Handlingsplanen beskriver en struktur för jämställdhetsarbetet inom förvaltningen och behovet av utbildningsinsatser för olika målgrupper.

Personal på stadsdelsnämndens ungdomsgårdar har fått kompetensutveckling i genus, antirasism och mänskliga rättigheter. Ett antal medarbetare inom förskolan har deltagit i seminarier i normkritik och genuspedagogik och en teaterföreställning om personer med funktionsnedsättning har hållits för medarbetare i stadsdelsförvaltningen. Ett flertal av förvaltningens medarbetare deltog i Stockholms stads konferens gällande antirasism.

I ärenden som berör barn har barnperspektivet uppmärksammats. Socialtjänsten har arbetat med att utveckla och förstärka barnperspektivet. I de vuxenärenden där den vuxne har minderåriga barn har konsekvenser för barnets situation belysts i samband med utredning och beslut som rör den vuxne.

Stadsdelsnämnden ser en fortsatt utmaning i arbetet med att minska sjukfrånvaron, målet för 2016 nås inte men den totala sjukfrånvaron för förvaltningens medarbetare har under året minskat med 0,8 procentenheter. Den senaste tillgängliga mätningen visar att sjukfrånvaron är 8,3 procent av den totala arbetstiden. Den verksamhet som fått ned sjuktalen mest är äldreomsorgen, och minskningen ligger främst i äldreomsorgens långtidssjukskrivningar. Uppdelat på kvinnor och män finns det stora skillnader i sjuktalen. Kvinnor har väsentligt högre sjukfrånvaro, 8,8 procent jämfört med männen som har 5,3 procent, men både mäns och kvinnors sjukfrånvaro har sjunkit under året. Cheferna arbetar aktivt med regelbunden uppföljning av sjukfrånvaron, samtal med medarbetare med upprepade korttidsfrånvaro och vid behov sker samarbete med företagshälsovården.

Uppföljning av Kommunfullmäktiges inriktningsmål

KF:s inriktningsmål:

1. Ett Stockholm som håller samman

Stadsdelsnämnden har bidragit till att uppfylla kommunfullmäktiges inriktningsmål. Av verksamhetsområdets sju mål så uppfylls sex. Målet *Alla äldre har en trygg ålderdom och får en äldreomsorg av god kvalitet* uppfylls delvis. Hur nämnden har bidragit till att uppfylla inriktningsmålet redovisas under respektive mål för verksamhetsområdet.

Stadsdelsnämnden har formulerat elva nämndmål som alla bidrar till att uppfylla kommunfullmäktiges inriktningsmål om ett Stockholm som håller samman.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.1 Alla barn i Stockholm har goda och jämlika uppväxtvillkor

 Uppfylls helt

Analys

Utifrån redovisade dokumentationer och dialoger med förskolan bedömer nämnden att stadsdelsområdets kommunala förskolor bedriver en säker och trygg verksamhet där

läroplanens avsikter genomsyrar verksamheten. Det finns goda rutiner och arbetssätt för att upprätthålla en verksamhet med god kvalitet i enlighet med styrdokument. Det finns variationer i förskolornas kvalitet och likvärdighet, men verksamheten bedöms ändå som helhet vara av god kvalitet. När brist finns eller uppstår vidtas ett aktivt arbete för att motverka felet. Medvetenheten om läroplanens innehåll och vad barnen bör få ta del av och vara med om under sin förskoletid är hög bland förskolans ledning och huvudparten av personalen. Medarbetarnas kunskande och skicklighet är en avgörande faktor för verksamhetens kvalitet. Samtal och reflektioner bidrar till att medarbetarna fokuserar på de väsentliga uppgifterna. Fortbildning ökar förståelsen för uppdraget och utförandet av arbetet. Nätverk har visat sig vara ett bra verktyg för både reflektion och fortbildning.

Alla barn i stadsdelsområdet har erbjudits förskoleplats inom garantitiden och en hög andel av barnen går i förskola.

Andel förskollärare och bemanning

Den genomsnittliga andelen förskollärare i stadsdelsområdet är 36,7 procent och det varierar mellan olika förskolor. Vissa förskolor har en större andel förskollärare än andra. Ett par förskolor når inte upp till kommunfullmäktiges lägsta nivå om minst 25 procent förskollärare.

Att nå kommunfullmäktiges mål och öka andelen förskollärare är en stor utmaning. I förskolorna med låg andel förskollärare har det varit en stor variation av antalet inskrivna barn på förskolan under året. Dessa fungerar som garantiförskolor och kan erbjuda plats när det saknas på andra ställen. Barnen flyttar dock så snart de fått önskad plats, oftast nära hemmet.

Stadsdelsförvaltningen har ett samarbete med Stockholms universitet genom en så kallad övningsförskola. Syftet är att bidra till att utveckla arbetet på förskolan, öka möjligheten att rekrytera förskollärare och att också utveckla samarbetet med Stockholms universitet. En omfattande satsning genomförs på att utbilda handledare som kan ta emot studenter på praktik. Samarbetet ger förskoleverksamheten möjlighet att påverka utbildningens innehåll.

Det råder brist på utbildningsplatser för barnskötare. Stadsdelsnämnden har därför sökt medel för att nästa år anordna en egen utbildningsomgång för barnskötare samt fortbildning för de som redan är utbildade. Samarbete har också påbörjats -tillsammans med Utbildningsförvaltningen och Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltning - med Midsommarkransens gymnasium om en grundutbildning för barnskötare på gymnasienivå, Pedagogcollege.

Ett 30-tal medarbetare har haft fortbildning en dag i veckan, från barnskötare till förskollärare. Några medarbetare har gått barnskötarutbildning. Önskemål och behov av barnskötarutbildning är större än utbudet. En handledarutbildning om 7,0 högskolepoäng för de som tar emot studenter på verksamhetsförlagd utbildning (VFU) har genomförts inom stadsdelsförvaltningen i höstas igen för ett 30-tal personer.

Lärande och utveckling

Förskolorna arbetar utifrån skollagen, förskolans läroplan, nämndens mål och förskolornas egna mål. Förskolornas mål beskriver huvudsakligen vad barnen ska få lära och vara med om under året. Den pedagogiska dokumentationen samlar in information om barnens intressen och göranden. Stockholms stads årliga kvalitetsmätning inom förskoleverksamheten visar att föräldrarna även i år är allt mer nöjda inom alla frågeområden. Index för området utveckling och lärande har utvecklats från 74 procent år 2014 till 79 procent år 2016.

Normer och Värden

Förskolorna arbetar med värderingar och att stödja och utveckla sociala relationer inom gruppen. Konflikthantering och att förebygga konflikter tillhör också förskolans grundläggande arbete. Centralt är förskolans arbete med barnens delaktighet i den dagliga verksamheten. Vad barnen är intresserade av påverkar verksamhetens innehåll och miljö.

Förskoleundersökningen visar att föräldrarna är mycket nöjda då index för normer, värden samt barns inflytanden ligger på 89 procent.

Samverkan

Olika mötesforum finns för samverkan med bland annat utbildningsförvaltningen, socialtjänsten och skolorna i stadsdelområdet för att utveckla och samverka kring förebyggande arbete vid övergång mellan förskolan och skolans verksamheter.

Lokala rutiner för arbetet och samverkan med skola och socialtjänst finns liksom gemensamma samverkansdokument och riktlinjer för stadsdelsområdet. Uppföljning, utvärdering och dialog om det gemensamma arbetet mellan förskola-skola samt förskola-skola-socialtjänst. Förvaltningen samverkar med utbildningsförvaltningen om övergång mellan förskola och skola. Gemensamma riktlinjer har utarbetats för detta. Samverkan planeras, följs upp och utvärderas. Barn och föräldrars synpunkter tas tillvara. En liknande samverkan finns mellan förskola, skola och socialtjänst med ett gemensamt formulerat dokument kring hur man arbetar med förebyggande arbete, akuta insatser och övergångar mellan verksamheter där barnens perspektiv ska vara utgångspunkten. Uppföljning av nämndmålet sker i de olika forum som finns för samverkan och där görs en genomgång av gemensamma överenskommelser.

Barn i familjer som uppbär ekonomiskt bistånd

Andelen barn som lever i bidragstagande familjer är fortsatt lågt i stadsdelsområdet, andelen har legat på 1,0 procent de senaste två åren. Genomsnittet i staden som helhet är 2,7 procent.

Enheten för ekonomiskt bistånd har satsat på att förstärka barnperspektivet i sina utredningar bland annat genom att genomföra barnkonsekvensanalyser i beslut som direkt och indirekt rör barn. Förvaltningens arbete med att förebygga vräkningar har ett särskilt fokus på barnfamiljer. Arbetet med att ge stöd till hemlösa barnfamiljer är prioriterat.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel barn som lever i familjer som har ekonomiskt bistånd	1 %			1 %	1,3 %	3,3 %	VB 2016
Analys Andelen barn som lever i bidragstagande familjer är fortsatt lågt.							
  Andel enheter som genomför systematiskt barnsäkerhetsarbete	100 %			100 %	100 %	tas fram av nämnde n	2016
Analys Samtliga förskoleenheter har ett systematiskt barnsäkerhetsarbete. Hur och när de genomförs skyddsronder varierar men det sker enligt en plan. Man gör barnsäkerhetsronder, brandkontroller och utrymningsövningar. Det finns organisation för löpande felanmälan att för att upprätthålla säkerheten. Medarbetare utbildas kontinuerligt kring hur man kan förebygga och agera vid barnolycksfall.							

	Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Årsmål	KF:s årsmål	Period
	 Andel förskollärare av totalt antal anställda (Årsarbetare)	36,7 %	3 %	34 %		40 %	40 %	VB 2016
	 Andel förskollärare med kompetens inom genuspedagogik/normkritik	1 %	0 %	1 %		1 %	Öka	2016
Analys Kompetensen i genuspedagogik mäts genom andelen personal som har minst 7,5 högskolepoäng i genusvetenskap. Mätvärdet har nyligen fastställts och verksamheterna håller på att anpassa sig till de nya kraven. Inför hösten startade Södertörns Högskola en kurs för att möta behovet av fortbildning. Några av stadsdelens nyutbildade förskollärare har studerat ämnet under sin utbildning. Ett par medarbetare har angett att de har fil.kand inom genusvetenskap/genuspedagogik. En förskoleenhet uppger att den pedagogiska utvecklaren har fortbildat alla pedagoger i normkritisk granskning samt bidragit till enhetens systematiska granskningsarbete inom normkritisk granskning. En del förskolepersonal har deltagit i seminarier i normkritik och genuspedagogik anordnade av Stockholms stad i samverkan med Stockholms universitet. Stadens system för dokumentation av personalens kompetens har ännu inte anpassats till frågeställningen.								
	 Andel förskolor med mindre än 25 procent förskollärare	2,99 %			6,15 %	0 %	0 %	2016
	 Andel nöjda föräldrar	86 %	86 %	86 %	86 %	85 %	85 %	2016
Analys Brukarundersökning genomförs på förskolor under våren. Resultatet presenteras för förskolorna och används vid utvärderingar i slutet av terminen. Dialoger förs sedan med föräldrarna om förskolans resultat och förslag till utveckling. Årets undersökning visar att föräldrarna i stadsdelområdet blir allt nöjdare inom alla frågeområden. Andelen nöjda föräldrar har ökat år från år. Stadsdelens resultat ligger nära medeltalen för stadens resultat som helhet.								
	 Antal barn per grupp	15,7 barn/avd.			15,9 barn/avd.	16	16	VB 2016
	 Antal förskolebarn per anställd (årsarbetare)	5,17 st			5,11 st	4,9	4,9	VB 2016
	 Personalens bedömning av "förskolans förmåga att stödja barns lärande och utveckling"	3,2			3,55	3,8	3,8	2016
Analys Förskolorna gör en självvärdering, gemensam för staden, där personalen bedömer hur väl de arbetar i enlighet med läroplanens mål för förskolan. Vanligen görs denna under våren och ligger sedan till grund för förskolans utvecklingsarbete. Årets självvärdering har utvecklats och integrerat nya krav, bland annat kring barnrättsperspektiv. Det gör att flera omdömen kring det egna arbetet har skattats lägre än tidigare. Ökad kunskap och medvetenhet bidrar också till insikt om utvecklingsmöjligheter och högre grad av självkritik. Förskolor och arbetslag utformar handlingsplaner på vilka åtgärder de behöver vidta utifrån resultatet.								

St at u s	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
	 Kulturnämnden ska i samråd med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna genomföra en lässatsning.	2016-01-01	2016-12-01	
Analys Alla förskolor har deltagit i fördjupande arbete kring läsning och böcker i samarbete med biblioteken. Arbetet fortsätter och				

St at u s	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
	fördjupas ytterligare.			
✓	Stadsdelsnämnderna ska erbjuda förskolans medarbetare kompetensutveckling och möjlighet till vidareutbildning till barnskötare eller förskollärare.	2016-01-01	2016-12-31	
	Analys Medarbetarnas kompetens är avgörande för förskolans kvalitet. Att vara pedagog är att ha sig själv som främsta arbetsredskap. Det är angeläget att medarbetarna får stimulans och kompetensutveckling. Ett 30-tal medarbetare har under året gått fortbildning från barnskötare till förskollärare en dag i veckan under arbetstid. Några medarbetare har gått grundutbildning för barnskötareutbildning. Önskemål och behov av barnskötareutbildning är större än utbudet. Stadsdelsnämnden söker därför medel inför 2017 från "Kompetensutvecklingssatsningen" för att anordna en lokal utbildningsinsats för att ge ett 30-tal barnskötare grundutbildning under arbetstid. En handledarutbildning om 7,5 högskolepoäng har genomförts lokalt i stadsdelsområdet för andra året i rad. Det har skett i samarbete med Stockholms Universitet, för de som tar emot studenter på verksamhetsförlagd utbildning (VFU). Handledarutbildning och stadsdelsområdets övningsförskolor har skapat en rad lärtillfällen i form av seminarier och kollegialt lärande. Gemensamt för stadens medarbetare inom förskolan har det erbjudits seminarier kring läsning, språk, kultur med mera. Nätverk har använts för att fördjupa lärandet och sprida kunnskap mellan kollegor ett exempel är specialpedagoger som leder och har seminarier. Förskolans chefer har fått stöd och utbildning för sina uppdrag. Se mer information i bilagan Förskolans kvalitetsredovisning. Medarbetarna har erbjudits seminarier och fortbildning via stadens gemensamma kurser i bland annat flerspråkighet, genömsyn, normkritiskt arbete, HBTQ samt i genuspedagogik (7,5 p) i samverkan med SU. Digitala utbildningar och föreläsningar erbjuds i Kemikalismart förskola, HBTQ, genus och normmedvetenhet i förskolan. Därutöver sker kompetensutveckling för medarbetarna på respektive förskola utifrån lokala och individuella behov kopplat till uppdraget. Seminarier kring handledning med mera har erbjudits. Förskolechefer erbjuds kompetensutveckling. Under hösten har det varit seminarier i förskolejuridik och barnkonventionen.			
✓	Stadsdelsnämnderna ska initiera ett arbete för att öka inskrivningsgraden i områden med i dag låg andel inskrivna barn.	2016-01-01	2016-12-31	
	Analys Inskrivningsgraden i förskola bedöms som hög. Enligt statistik går 95 procent av alla tvååringar i förskola och ca 98 procent i åldrarna 3-5 år.			
✓	Utbildningsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda behov av och förutsättningar för att på sikt kunna införa en rätt till en nära förskola som gör att förskolebarn och deras föräldrar inte behöver transportera sig orimligt långt.	2016-01-01	2016-12-31	
	Analys Utbildningsförvaltningen utreder förslaget med stöd av referensgrupp med stadsdelsrepresentanter.			
✓	Utbildningsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna utreda en sänkning av åldern för allmän förskola till två års ålder.	2016-01-01	2016-12-31	
	Analys Förslaget har utretts och är nu på remiss i stadsdelsområdena.			
✓	Utbildningsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna följa upp andelen förskollärare och vid behov bistå stadsdelsnämnderna i arbetet att ta fram handlingsplaner för att öka andelen förskollärare.	2016-01-01	2016-12-31	
	Analys Arbetet pågår.			
✓	Utbildningsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda och ta fram förslag till IT-kunskapscertifiering av verksamhetsansvariga på förskolor.	2016-01-01	2016-12-31	
	Analys Arbetet pågår.			
✓	Utbildningsnämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna ta fram en strategi för modersmål, språkutveckling och flerspråkig	2016-01-01	2016-12-31	

St at u s	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
	verksamhet i förskolan.			
	Analys Ett gemensamt stadsövergripande stödmaterial för språkutveckling har arbetats fram inom staden. I Hägersten-Liljeholmen har ett språkprogram för förskolorna tagits fram.			
✓	Utbildningsnämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna ta fram kvalitetsmått för förskolan i syfte att verka för små barngrupper, god personaltäthet, utbildningsnivå och ändamålsenliga miljöer.	2016-01-01	2016-12-31	
	Analys Stadsdelsförvaltningen har haft en representant som medverkar i arbetsgruppen som analyserar kvalitetsmått i förskolan och utarbetat ett förslag.			

Nämndmål:

Förskolan främjar barnens förståelse för grundläggande demokratiska värden.

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Likabehandlingsplanerna följs upp, utvärderas, hålls aktuella och revideras utifrån barngruppernas specifika behov. Förskolorna bidrar till likvärdighet samt breddar barnens lekmönster och intressen.

St at u s	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	Förskolorna kartlägger barngruppernas behov	2015-01-12	2016-12-31	
	Analys Vid större förändringar av barngruppen, såsom vid höstterminen när många barn slutar och nya tillkommer, görs en översyn av barngruppen för att planera en verksamhet som utmanar och möter behoven. Förskolorna ser över och utvecklar sina rutiner för detta.			

Nämndmål:

Förskolan ger barnen utmaningar som stimulerar lusten att erövra nya erfarenheter, kunskaper och färdigheter.

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Förskolorna följer varje barns utveckling och lärande. Förskolorna ger nya utmaningar utifrån barnens kunskaper, erfarenheter och intressen i språk, matematik, naturvetenskap, teknik och skapande.

St at u s	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	Självvärdering av arbetet genom "Förskoleindikatorn" ska genomföras i arbetslagen under vårterminen. Resultat av självvärderingen skrivs in i ILS-webben vid T2 rapport.	2015-01-01	2016-08-31	
Analys Förskolorna genomför självvärderingen genom stadens förskoleindikator under våren. Resultaten ger underlag till förskolans fortsatta verksamhetsutveckling. Dialoger kring resultaten har förts inom förskolan och mellan de olika nivåerna inom förskolans organisation. Årets snittvärde för stadsdelens förskolor är 3,2.				

Nämndmål:

Förskolan har ett gott samarbete med skolan, socialtjänsten, landsting och andra parter för att stödja barnets allsidiga utveckling och lärande i ett långsiktigt perspektiv.

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Förskolan följer de samverkansmodeller som framtagits gemensamt i stadsdelen. Förskolan arbetar med övergånga till skolan och extra uppmärksamhet ägnas de barn som behöver särskilt stöd.

St at u s	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
▶	Förskolorna har avslutande samtal inför övergången till skola	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Förskolorna följer stadens riktlinjer och erbjuder ett avslutande samtal				

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.2 Tidiga sociala insatser skapar jämlika livschanser för alla

● Uppfylls helt

Analys

Stadsdelsnämnden har bidragit till kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet genom att prioritera tidiga sociala insatser och förebyggande arbete. Stadsdelsförvaltningen bedömer att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet har uppnåtts mot bakgrund av att underliggande nämndmål bedöms som uppfyllt samt då fyra av sju av indikatorerna har uppnåtts helt samt två har uppnåtts delvis, en indikator uppnås inte.

Barn och ungdom

Barn- och ungdomsenheten utreder barns och ungdomars behov av skydd och stöd. Vid behov erbjuder enheten stöd och behandling av öppenvården till barn, ungdomar och deras föräldrar. Enheten arbetar även förebyggande och uppsökande med familjer där det finns barn och ungdomar som riskerar att utvecklas ogynnsamt. Bland annat erbjuder föräldramottagningen

småbarnsföräldrar med barn 0-3 år lättillgänglig samtalshjälp och krishjälp i relationen och föräldraskapet. Föräldramottagningen samverkar med barnmorske- och BVC-mottagningarna, BUP, Duvnäs föräldrastöd samt ingår i en tvärprofessionell samverkansgrupp för psykiskt sköra/sjuka nyblivna mödrar. Den förebyggande effekten bedöms som mycket god.

Förvaltningen erbjuder även föräldrautbildning och stöd i föräldrarollen i grupp, så kallade Kometgrupper. Då efterfrågan på Kometgrupperna är stora och väntetid förekommer har öppenvården tagit fram en alternativ samtalsgrupp: Bekräftande samspel. Denna samtalsgrupp innehåller färre samtal och uppföljningarna har visat på stor nöjdhet hos föräldrar som deltagit. Föräldrar kan även själva söka stöd och erbjudas från ett till fem samtal, så kallade kort samtalsserie, utan biståndsbeslut. Behovet av dessa förebyggande insatser bedöms vara stort i stadsdelsområdet och de förebyggande insatserna förväntas bidra till jämlika livschanser för barn och unga i vårt stadsdelsområde samt minska behovet av mer ingripande stöd- och skydds insatser på sikt.

Antalet inkommande anmälningar/ ansökningar gällande barn och ungdomar har under året minskat något jämfört med 2015. Antalet utredningar som inletts under året rörande barn och unga var 424 jämfört med 490 föregående år och 267 under 2014. Den kraftiga inströmningen av ensamkommande flyktingbarn under 2015 har under 2016 stannat av. De ensamkommande barn/ungdomar som togs emot under 2015 har dock fortsatt stort behov av insatser från stadsdelsförvaltningen. Arbetet med ensamkommande flyktingbarn skiljer sig på många sätt från barn- och ungdomsenhetens sedvanliga utredningsarbete med barn och familjer. I syfte att bättre möta upp målgruppens särskilda behov bildades under året en särskild utredargrupp med biträdande enhetschef, socialsekreterare, barnsekreterare och familjehemssekreterare. Många ensamkommande barn och ungdomar som bor på olika boenden önskar bli omplacerade till familjehem. För att öka antalet familjehem har barn- och ungdomsenheten arbetat aktivt med att utöka antalet egna familjehem samt även utreda befintliga jourhem som vill bli familjehem.

I samarbete med stadsdelsområdets skolor har fältverksamheten genomfört programmet YOLO, vars syfte är att förebygga missbruk. Programmet nominerades till stadens trygghetspris.

Missbruk

Vuxenenheten arbetar med att motverka missbruk i stadsdelsområdet. Alkohol är den dominerande drogen i stadsdelsområdet, tätt följd av amfetamin och cannabis. Personer som ansöker om stöd och hjälp för sitt missbruk beviljas utifrån individuellt behov i första hand insatser inom de egna utförarverksamheterna. Insatser som sker i den enskildes hemmiljö kan sättas in i ett tidigt skede vilket därmed minskar risken för att mer ingripande insatser behövs på längre sikt. Forskningsprojektet Ubåt, under ledning av Umeå universitet, som syftar till att utveckla uppföljning av de egna insatserna har pågått under året och kommer även att fortsätta under 2017.

De senaste åren har komplexiteten i ärendena ökat och många har förutom ett tungt missbruk även psykisk ohälsa och gånger psykiatriska diagnoser. I samband med en genomlysning av vuxenenheten under hösten framkom att en låg andel av klienterna var inskrivna i den egna öppenvårdsbehandlingen. Genomlysningen mynnade ut i slutsatsen att det finns utrymme för att se över och utveckla formerna för öppenvården i syfte att öka förutsättningarna för att erbjuda behandling som motsvarar de behov som finns i klientgruppen. Ett arbete med att se

över och utveckla öppenvården påbörjades således under 2016 och kommer att fortsätta under 2017. Målet med utvecklingen är att öppenvårdens behandling ska kunna ge stöd och behandling till en större andel av de som är aktuella inom vuxenenheten, detta kommer att följas under 2017.

Hemlöshet

En grundläggande förutsättning för att skapa jämlika livschanser för alla är att personer som bor i stadsdelsområdet har stadigvarande självständiga boenden. Stadsdelsnämndens myndighetsutövande enheter har byggt upp en samverkan kring det vräkningsförebyggande arbetet. Ett uppsökande vräkningsförebyggande-team som består av medarbetare från vuxenenheten samt beställarenheten funktionsnedsättning (socialpsykiatri) har startats upp. Det uppsökande arbetet syftar till att öka chanserna till att socialtjänsten kommer in tidigare i ärenden där den enskilde riskerar att förlora sitt boende av någon orsak. Förvaltningen har även erbjudit bostadsstöd till personer som är hemlösa.

Ytterligare arbete kring hemlöshetsfrågan har skett inom det tvååriga projektet med bolots. Syftet med projektet har varit att individer som bor i jour- och träningslägenheter getts kvalificerat stöd till att hitta ett eget stadigvarande boende på den reguljära bostadsmarknaden. Ett annat syfte med projektet har varit att öka omsättningen av tränings- och jourlägenheterna, vilket i sin tur förväntas minska tillfälliga boendelösningar såsom härbärgen och vandrarhem. Projektet har visat på att varken de individer som deltagit i projektet och dess handläggare har haft kunskap om vad som krävs för den enskilde att komma vidare till eget boende vilket således lett till långa träningsboendetider. En annan erfarenhet av projektet är att flera familjer/ föräldrar behöver ett mer omfattande stöd för att kunna ta sig vidare till självständigt boende än vad man tidigare bedömt. Om det finns barn i familjen är fokus på barnet, och den vuxnes behov av stöd kring att undanröja hinder för att kunna få ett eget hyreskontrakt nedprioriteras. Lärdomarna från projektet kommer att beaktas i förvaltningens fortsatta arbete kring hemlöshet.

Socialpsykiatri

Ärendantalet inom socialpsykiatri ligger kvar på samma nivå som tidigare år. Personer med omfattande psykosproblematik är fortsatt den största gruppen inom socialpsykiatri. De nya personer som ansöker om insatser är ofta unga personer i åldern 20-30 år med psykisk störning, bostadsproblem och inte sällan också ett missbruk. Den mest förekommande insatsen som under året har beviljats till personer som ansöker om stöd och hjälp med anledning av psykisk sjukdom är boendestöd. Förvaltningen erbjuder sedan tidigare boendestöd samt även boendestöd med särskild inriktning på att ge stöd till personer som har neuropsykiatriska diagnoser. Sysselsättning är den insats som har ökat mest under året. Förvaltningen strävar dock efter att den enskilde i första hand ska söka en återgång till den ordinarie arbetsmarknaden, bland annat genom att biståndsbedömare har täta kontakter med Försäkringskassan, som är huvudansvarig för rehabilitering. Stadsdelsnämndens träfflokaler Tora och Kravatten har under året erbjudit besökarna sysselsättning samt praktikplatser som ett led i att stärka brukarnas anställningsbarhet på sikt. Projektet *Delaktighet, Inflytande och Hälsa* som de socialpsykiatriska sysselsättningarna och träfflokalerna har genomfört under året har erbjudit brukarna olika typer av hälsofrämjande aktiviteter.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel barn och ungdomar som varit aktuella för insatser inom individ och familjeomsorgen (Utredningstyp BoU eller Vuxen) och som inte är aktuella 12 månader efter avslutad insats (inom IoF, BoU och Vuxna, 0-19 år)	92,9 %	91,7 %	94,6 %	79,7 %	84 %	84 %	VB 2016
Analys Andelen barn och ungdomar som inte återaktualiserats 12 månader efter avslutad insats har sedan verksamhetsberättelsen 2015 ökat från 80 % till 93 %.							
  Andel enskilda som har fått stöd i enlighet med sitt beslut inom socialpsykiatri	87,72 %	96,55 %	78,57 %	37,21 %	80 %	tas fram av nämnde n	2016
Analys Andel enskilda som har fått stöd i enlighet med sitt beslut har ökat från 37 % under 2015 till 88 % för 2016.							
  Andel insats/insatser avslutade enligt plan inom vuxna missbruk	39,8 %	33,8 %	61,1 %	28,7 %	35 %	35 %	VB 2016
Analys Andelen insatser som avslutas enligt plan har ökat från 29 % år 2015 till 40 % för 2016. Vuxenenheten arbetar mycket med den enskildes delaktighet i planerandet och utförandet av insatser. Detta bedöms påverka utfallet positivt.							
  Andel personer med insatser inom socialpsykiatri som är nöjda med hur utredningen av deras behov av stöd genomfördes	71 %	73 %	68 %	77 %	80 %	80 %	2016
Analys I stadens brukarundersökning som vänder sig till personer med socialpsykiatrisk insats ingår frågan om de anser att utredningen av deras behov av stöd varit bra. Av brukarna med insats beviljad av Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning svarade 71 % att så var fallet, detta är en sänkning sedan föregående år då 77 % svarade att de var nöjda med utredningen. Årsmålet om 80 % uppnås inte.							
  Andel uppnådda delmål inom socialpsykiatri	58,96 %			28,33 %	50 %	tas fram av nämnde n	2016
Analys Andelen uppnådda delmål har ökat från 28 % för 2015 till 59 % för 2016.							
  Andelen försökslägenheter som övergått till eget kontrakt relaterat till totala antalet försökslägenheter i nämnden	19 %	43 %	57 %	26 %	25 %	25 %	2016
Analys Under 2016 har stadsdelen haft 37 försökslägenhet, 21 för män och 16 för kvinnor. 18 av dessa försökslägenheter har tillkommit under året. Under året har sju kontrakt skrivits över på den enskilde, tre män och fyra kvinnor. Tre försöksboenden (8 %) har avbrutits i förtid med anledning av att de inte fungerat respektive dödsfall.							

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Hyresvärdarna kräver i dag 1 ½ års försöksboendetid innan övertagande av kontrakt kan ske, vilket innebär att vid många nytillkomna lägenheter påverkas andelen försökslägenheter som övergått till eget kontrakt.							
  Antal hemlösa 	174 st	116 st	58 st		150 st	tas fram av nämnden	2016
Analys Enligt den räkning av hemlösa som staden gjorde i september 2016 hade Hägersten-Liljeholmen 174 hemlösa personer. 155 rapporterades in av förvaltningen, resterande av frivilliga organisationer. Av vuxenhetens aktuella klienter med missbruksproblem saknar 45 % (113 personer) bostad och har någon form av bistånd till boende.							

Status	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 	Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna genomföra en översyn av arbetet med stadens budget- och skuldrådgivning	2016-01-01	2016-12-31	
 	Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna se över rutiner och arbetssätt för alkohol- och tobakstillsyn. Socialnämnden ska återkomma med förslag på åtgärder för hur arbetet kan utvecklas för att nå upp till en effektiv, likställig och rättssäker myndighetsutövning i hela staden	2016-01-01	2016-12-31	
 	Stadsdelsnämnderna ska i samarbete med socialnämnden kartlägga arbetet med ensamkommande barn som försvinner eller avviker samt stärka arbetet riktat mot ensamkommande barn som vistas i stadens riskmiljöer och utveckla insatser anpassade efter målgruppen	2016-01-01	2016-12-31	

Nämndmål:

Den enskilde ska utifrån sina behov få stöd och insatser i ett tidigt skede

Uppfylls helt

Beskrivning

Förvaltningens individ- och familjeomsorg ska fokusera på det förebyggande arbetet och sträva efter att i ett tidigt stadium erbjuda stödinsatser för personer med sociala problem. De som har kontakt med förvaltningens myndighetsutövande enheter ska få sina behov av stöd och insatser utredda på ett rättssäkert sätt. Förvaltningens egna öppenvårdsinsatser ska vara av god kvalitet och ska erbjuda den enskilde delaktighet och stärka den enskildes förmåga att leva ett självständigt liv. De myndighetsutövande enheterna ska ha ett normkritiskt perspektiv i bemötandet av de personer som kommer i kontakt med förvaltningen och enheterna ska sträva efter att synliggöra könsspecifika skillnader när statistik tas fram.

Förväntat resultat

Den enskilde ska uppleva att de egna resurserna beaktas i kontakten med förvaltningen samt i beslut om insatser. Den enskilde ska uppleva att insatserna leder till en förändring.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar

● Uppfylls helt

Analys

Stadsdelsnämnden bidrar till att uppfylla stadens mål genom det fortlöpande arbetet med underhåll och städning av stadsdelsområdets parkmiljöer med fokus på trygghet och trivsel. Det sker genom entreprenadavtalet för parkskötsel, uppföljning av att avtalet följs har genomförts regelbundet under året. Stadsdelsförvaltningen har arbetat med att utveckla det trygghetsskapande arbete som sker genom Lokala Brottsförebyggande Rådets (Lokala BRÅ) olika arbetsgrupper utifrån den framtagna handlingsplanen och samverkansöverenskommelser med berörda aktörer. Ett pilotprojekt som syftar till att förebygga bedrägerier mot äldre har genomförts i pensionärsrådet med goda resultat, metoden heter Försök inte lura mig. Invånare i stadsdelsområdet har även haft möjlighet att delta i närmiljövandringar för att skapa trygghet.

Stadsdelsnämndens kris- och katastrofplan har under året uppdaterats, informationsinsatser kring stadsdelsförvaltningens handlingsplan mot hot och våld har genomförts och brandskyddsutbildningar har genomförts under hösten. Under året har förvaltningsledningen genomfört en krisövning i samarbete med stadsledningskontoret.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel genomförda åtgärder inom ramen för risk och sårbarhetsanalys (RSA)	100 %			100 %	100 %	100 %	2016
  Andelen som upplever trygghet i den stadsdel där man bor	84 %	85 %	83 %	80 %	80 %	75 %	2016
Analys Stadsdelsnämnden har kontinuerligt arbetat med att utveckla det trygghetsskapande arbetet som sker, genom Lokala Brottsförebyggande Rådet (Lokala BRÅ) och med dess olika arbetsgrupper. Arbetet sker utifrån handlingsplaner och samverkansöverenskommelser som tagits fram med berörda aktörer. Förvaltningen har arbetat med underhåll av stadsdelens parkvägar med fokus på skymmande buskage, skymd belysning samt renhållning för att öka den upplevda tryggheten i stadsdelsområdet.							
  Stockholmarnas nöjdhet med skötsel av park och grönområden	69 %	71 %	66 %	68 %	68 %	64 %	2016
Analys							

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Stadsdelsnämnden har fortlöpande arbetat med underhåll och städning av stadsdelsområdets parkmiljöer med fokus på trygghet och trivsel. Tillsammans med exploateringskontoret, stadsbyggnadskontoret och trafikkontoret ser förvaltningen över den fysiska miljön och tillgängligheten i området i syfte att genomföra förbättringar vid behov.							

St at u s	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	Kommunstyrelsen ska i samråd med socialnämnden och stadsdelsnämnderna ta fram en analys av gängkriminaliteten i Stockholm och utforma förslag på förebyggande och motverkande insatser som bidrar till en socialt hållbar utveckling	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Stadsdelsnämnden har i samverkan med lokalpolisen kartlagt och inte funnit några tecken på organiserad kriminalitet. Det finns en lokal handlingsplan för hur arbetet ska bedrivas, vid misstanke om gängbildning/destruktiv gruppbildning bland unga.				
✓	Stadsdelsnämnderna kan bidra i trafiknämndens arbete med konceptet Levande Stockholm	2016-01-01	2016-12-31	
✓	Stadsdelsnämnderna ska utveckla de sociala mötesplatserna för äldre	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Äldreomsorgen erbjuder ett brett utbud av aktiviteter för äldre i stadsdelsområdet. Seniorhälsans verksamheter på servicehusen och träfflokalerna är uppskattade och välbesökta. Aktiviteterna anpassas utifrån deltagarnas behov och önskemål.				

Nämndmål:

Boende i Hägersten-Liljeholmen känner sig trygga

Uppfylles helt

Förväntat resultat

Att de boende i Hägersten-Liljeholmen känner sig trygga.

St at u s	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	Arbeta för att minska tobak-, alkohol- och narkotikaanvändningen bland ungdomar.	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Stadsdelsnämnden har arbetat tillgänglighetsbegränsande, med tillsyn av att tobaks- och folkölshandlarna följer lagstiftningen samt med utskick enligt årshjul till olika målgrupper och med drogförebyggande tema. Programmet YOLO har genomförts riktat till elever i årskurs 7 (i en skola med årskurs 8), deras vårdnadshavare och skolans arbetslag inom stadsdelsområdets högstadieskolor för att förebygga användning tobak, alkohol och narkotika. Alkohol och narkotikaförebyggande arbete riktat till elever i gymnasieåldrarna har genomförts i samverkan med skolorna.				
✓	Arbeta med ökad trygghet för äldre.	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Stadsdelsnämnden driver samverkansgruppen Tryggare äldre, med representanter från stadsdelsförvaltning, lokalpolis, brandmyndighet och lokala pensionärsrådet. Metoden Försök inte lura mig genomfördes under våren som pilotprojekt i pensionärsrådet och med gott resultat. Metoden syftar till att förebygga bedrägerier mot äldre och har under hösten även använts av andra lokala pensionärsorganisationer.				

St at u s	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	Arbeta vidare med tryggare och trivsammare centrumgruppen	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Stadsdelsnämnden driver arbetsgruppen för tryggare och trivsammare centrum. I gruppen deltar lokalpolis, centrumägare, kollektivtrafiken, trafikkontoret, stadsdelsförvaltningen, med flera aktörer. Fokus ligger på situationell prevention och trygghetsskapande åtgärder. Under våren bjöd arbetsgruppen in EU-teamet från socialförvaltningen till möte där temat var utsatta och fattiga EU-medborgare, i syfte att öka kunskap och förståelse. Under hösten har arbetet handlat om att förfina rutinerna kring hanteringen av olovliga bosättningar.				
✓	Erbjuda trygghetsvandringar i stadsdelsområdet.	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Via facebook och annonser har invånare i stadsdelsområdet erbjudits möjligheten att initiera och delta i närmiljövandringar för att skapa trygghet. Under hösten har boende i Västertorp, Axelsberg och Hägerstensåsen önskat och deltagit i vandringar tillsammans med stadsdelsförvaltningen och lokalpolisen.				
✓	Fortsatt arbete med samverkansgruppen för skola, förskola, polis, socialtjänst och fritid.	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Stadsdelsnämnden har kontinuerligt haft samverkansmöten med de aktörer som riktar sig till barn och ungdomar. Under mötena har erfarenhetsutbyte skett, rutiner har setts över och samplanering av verksamhet för barnens bästa har skett. En samverkanshalvdag för aktörer som arbetar riktat till gymnasieåldern har genomförts.				
✓	Minst en krisledningsövning ska genomföras under året.	2016-01-01	2016-12-31	
✓	Ta fram stadsdelsområdesövergripande underavtal för samverkan med lokalpolisområde Skärholmen.	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Arbetet med den lokala samverkansöverenskommelsen har slutförts men skrevs under 1 januari 2017.				

Nämndmål:

Stadsdelens parker upplevs rena och trivsamma

Uppfylls helt

Förväntat resultat

Att stadsdelens parker upplevs som rena genom de insatser inom drift- och underhåll som förvaltningen genomför.

St at u s	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	Att i och med det nya parkavtalet för parkskötsel förbättra uppföljningen av att avtalet följs.	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Uppföljning av att avtalet följs har genomförts regelbundet under året, bland annat genom regelbundna avstämningsmöten med entreprenören, stickprovskontroller och större krav på återkoppling med fotografier.				

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.4 Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo

Uppfylls helt

Analys

Inom stadsdelsområdet har sju bostäder med särskild service färdigställts. Ingen ny grupp- eller servicebostad har påbörjats under året men två grupp- och servicebostäder finns i pågående projekt. Stadsdelsförvaltningen har haft kontinuerlig dialog med stadsbyggnadskontoret, exploateringskontoret och fastighetskontoret angående lägenheter för särskilt boende i nybyggnadsprojekt.

Stadsdelsnämnden har bidragit till en snabbare planprocess genom ett tidigt deltagande i processen för att hindra uppskov med remissyttranden. Förvaltningen har bevakat samtliga förslag på nya detaljplaner ur ett hållbarhetsperspektiv och lämnat synpunkter där det varit motiverat. Förvaltningen har lämnat synpunkter på sju detaljplaner under 2016.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Antal färdigställda bostäder med särskild service (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	7			7	0	tas fram av nämnden	2016
Analys Sju bostäder med särskild service är färdigställda.							
  Antal påbörjade bostäder med särskild service (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	0			0	0	tas fram av nämnden	2016
Analys Ingen bostad med särskild service har påbörjats under året men två grupp- och servicebostäder finns i pågående projekt.							

St at u s	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 	Kommunstyrelsen ska i samarbete med socialnämnen och stadsdelsnämnderna utreda hur tillgången till bostäder med särskild service LSS och SoL kan säkerställas.	2016-01-01	2016-12-31	
 	Stadsdelsnämnderna ska tillsammans med äldre- och barnnämnden göra en översyn av behovet och finansieringen samt placeringen av korttidsboende	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Äldreförvaltningen har i samarbete med stadsdelsförvaltningarna under hösten påbörjat en översyn av behovet av korttidsplatser.				
 	Stadsdelsnämnderna, stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden samt fastighetsnämnden ska i samråd med varandra säkerställa att prövning sker om att bostadsexploateringsprojekt kan innehålla en andel om minst fem procent lägenheter för särskilt boende med prioriterad inriktning på boenden för personer med psykisk och fysisk funktionsnedsättning	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Stadsdelsnämnden har haft kontinuerlig dialog med stadsbyggnadskontoret, exploateringskontoret och fastighetskontoret angående lägenheter för särskilt boende i nybyggnadsprojekt. Frågan har diskuterats i varje enskild detaljplan med målet att klara stadsdelsområdets totala behov av grupp- och servicebostäder. Det vanligaste är att särskilda boenden				

St at u s	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
	placeras i större projekt, men i vissa fall åläggs även byggherrar med ett mindre antal bostäder att bidra till att behovet fylls.			
✓	Äldrenämnden ska i samråd med kommunstyrelsen, exploateringsnämnden, stads-byggnadsnämnden och Micasa ta fram en åtgärdsplan för att säkerställa behovet av äldreboendeplatser under perioden 2020-2040	2016-01-01	2016-12-31	
Analys I frågor rörande boendeplanering för äldre samarbetar förvaltningen med Skärholmens och Älvsjös stadsdelsförvaltningar i region Västra Söderort samt i dialog med äldreförvaltningen och Micasa AB. Förvaltningarna reviderar årligen äldreboendeplanen för regionen, som lämnas till äldreförvaltningen som underlag till stadens gemensamma planering. Förvaltningarnas samlade bedömning är fortsatt att utbudet av vård- och omsorgsboende och servicehus tillgodoser behovet under de närmaste åren. Risk finns för överkapacitet av servicehus och vård- och omsorgsboende.				
✓	Äldrenämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna och Micasa göra en översyn av behovet och finansieringen av profilboende samt intressentboenden, med inriktning att öka antalet boenden i staden	2016-01-01	2016-12-31	
Analys I regionen Västra Söderort finns profilboenden inom demensvården samt intressentboende, ett vård- och omsorgsboende som har spanska som språkinriktning. En central arbetsgrupp har tillsatts för utredning av profilboende och intressentboende, där förvaltningen deltar.				

Nämndmål:

Nämnden ska verka för att nya bostäder med särskild service byggs i stadsdelsområdet

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Att fler personer med funktionsnedsättning kan få en lämplig bostad i stadsdelsområdet.

St at u s	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	Förvaltningen ska öppna en ny grupp- eller servicebostad varje år.	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Sju bostäder med särskild service är färdigställda. Ingen ny grupp- eller servicebostad har påbörjats under året, men stadsdelsnämnden har inte heller sett något behov av detta. Två gruppboendestäder finns i pågående projekt.				

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.5 Stockholm har ett rikt utbud av idrott och fritid som är tillgängligt för alla

● Uppfylls helt

Analys

Stadsdelsnämnden har bidragit till kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet bland annat genom parklekarnas och fritidsgårdarnas öppna verksamhet för barn och unga inom

stadsdelsområdet har ett varierat utbud av aktiviteter. Förvaltningens bedömning är att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet, indikator samt underliggande nämndmål har uppnåtts.

Förvaltningen har under året bedrivit ett aktivt utvecklingsarbete vad gäller fritidsverksamheter. Syftet med utvecklingsarbetet har varit att undersöka hur en fritidsverksamhet kan utformas så att den tilltalar ungdomar som har olika intressen, bakgrund, behov och önskemål om sin fritid. Ett särskilt fokus har lagts på hur en fritidsverksamhet kan locka fler flickor, då de traditionella fritidsgårdarna främst besöks av pojkar, samt då statistik visar att flickor mår sämre psykiskt samt har en högre alkoholkonsumtion än pojkar har i stadsdelsområdet.

Under våren genomfördes en enkätstudie kring ungdomarnas nuvarande fritidsintressen och fritidsaktiviteter, önskade fritidsaktiviteter samt om användning av sociala medier. Parallellt med enkätundersökningen genomfördes även fokusgrupper på ett stort antal högstadieskolor i stadsdelsområdet. Fokusgrupperna nyanserade och kompletterade de svar som framkommit i enkäten. Ur enkäter och fokusgrupper framkom det att majoriteten av ungdomarna i stadsdelsområdet inte besöker ungdomsgårdarna och att många inte vet var ungdomsgårdarna ligger eller vilken typ av verksamhet som bedrivs. Av tillfrågade ungdomarna har 65 procent svarat att de aldrig besöker ungdomsgårdar. I fokusgrupperna framkom att de som aldrig eller mycket sällan besöker ungdomsgården beskriver att det beror på brist på information, begränsade öppettider och framför allt att den typ av aktiviteter som erbjuds inte lockar till besök. Ur fokusgrupperna framkom att ungdomar som idag inte besöker ungdomsgårdarna eventuellt skulle besöka en gård som hade annan typ av verksamhet. Det finns en önskan om att själva få vara med och skapa aktiviteterna och påverka verksamheten. I syfte att dra lärdomar och få inspiration av andra kommuners arbete med ungdomsverksamheter och ungt inflytande genomförde några tjänstemän och ledamöter i stadsdelsnämnden en studieresa till Malmö och Århus i Danmark under oktober.

Årets undersökningsarbete har resulterat i slutsatsen om fem framgångsfaktorer som kommer att beaktas i det vidare utvecklingsarbetet av fritidsverksamheten: en bred kompetensförsörjning i personalgruppen, platsens betydelse, samarbeten, målgruppens medskapande och medbestämmande samt ett flexibelt aktivitetsutbud. Kartläggningsfasen har även identifierat att arbetet bör delas upp i två processer framöver. Uppdelningen kommer att göras utifrån ålderskategorierna 13-15 år och 15-19 år, då de två grupperna har olika förutsättningar och behov av fritidsaktiviteter. För den yngre åldersgruppen, som motsvarar ungdomar som går på högstadiet bör fokus ligga på att utveckla den befintliga öppna fritidsverksamheten. Utvecklandet av samarbetet med skolor, civilsamhälle och andra relevanta aktörer i stadsdelsområdet är prioriterat.

Under sommarmånaderna anordnade förvaltningen ett antal sommarlovsaktiviteter för barn och unga, såsom mobil fritidsgård, sommarfestival i Sannadalsparken, en Pump Truck i Gröndal, sommarcafé av ungdomar i parkleken Lugnet samt ett programmeringsdagkollo för tjejer. Aktiviteterna har varit uppskattade och lockat en bredare målgrupp än den som vanligtvis besöker ungdomsgårdarna.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andelen ungdomar (10-17 år) som upplever att de har tillgång till meningsfulla idrotts- och fritidsaktiviteter 	78,47 %	81,52 %	76,48 %	79,86 %	77 %	77 %	2016
Analys Stadsdelsområdets skolelever i åldrarna 10-17 år har besvarat en enkät med frågor om bland annat deras fritidsaktiviteter. Av 1 630 svarande elever är 78 % nöjda eller mycket nöjda med tillgången till meningsfulla aktiviteter. Av de svarande är pojkar mer nöjda (82%) än vad flickorna är (76 %).							

St at u s	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 	Stadsdelsnämnderna ska inventera och följa upp verksamheter inom ramen för uppdraget "fritid för alla"	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Förvaltningens arbetsgrupp "fritid för alla" har verkat under året.				

Nämndmål:

Nämnden ska erbjuda fritids- och kulturaktiviteter som motsvarar ungdomars behov och önskemål.

 Uppfylls helt

Beskrivning

Förvaltningen erbjuder fritidsverksamheter för barn och unga i form av fritidsgårdar och parklekar. Verksamheterna är öppna och ska vara attraktiva för målgruppen. Fritidsgårdarna är en del av stadsdelens förebyggande arbete och stärker sådana faktorer som bidrar till minskad risk för problembeteenden. Parklekarna erbjuder varierad utomhusverksamhet som stimulerar till lek och utveckling hos barnen.

Förväntat resultat

Ungdomar ska uppleva att de fritidsaktiviteter som förvaltningen erbjuder motsvarar deras behov och önskemål.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.6 Alla stockholmare har nära till kultur och eget skapande

 Uppfylls helt

Analys

Stadsdelsnämnden bidrar till målet genom att fördela arrangörsstöd och verksamhetsbidrag till lokala föreningar som arrangerar kulturevenemang i stadsdelsområdet.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel ungdomar (10-17 år) som upplever att de har tillgång till meningsfulla kulturaktiviteter				76,51 %	72 %	72 %	2016
Analys Det finns inget utfall för indikatorn "Andel ungdomar (10-17 år) som upplever att de har tillgång till meningsfulla kulturaktiviteter" i skolenkäten som utgör indikatorns källa. Indikator lämnas utan redovisning i VB 2016.							

St at u s	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
	 Kulturnämnden, Stockholms Stadsteater AB, utbildningsnämnden samt stadsdelsnämnderna har ett gemensamt ansvar för att alla barn i stadens förskolor och skolor ska komma i kontakt med minst en professionell kulturupplevelse per termin.	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Förskolorna berättar vid besök och i rapporter om att de använder olika estetiska uttryck i den dagliga verksamheten. I de olika projekten skapar barn med färg, form, IT, läser böcker och spelar teater. Stora ansträngningar görs också för att barnen ska få ta del av ett professionellt kulturmöte per termin. Det finns svårigheter i att erbjuda alla barn professionella kulturmöten av olika karaktär i den omfattning som önskas av vårdnadshavare och som påbjuds i styrdokument. Resurserna för ändamålet är begränsade. Det finns knappt någon offentlig lokal i närområdet där föreställningar kan arrangeras (dans, teater, musik etc.). De äldre barnens professionella kulturmöten utanför förskolan prioriteras. De yngsta får ta del av det som förskolans personal erbjuder.				

Nämndmål:

Varje barn får under sin förskoleperiod möta och själv prova olika former av kultur

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Att varje barn under sin förskoleperiod får möta och själv prova olika former av kultur och skapande i enlighet med den plan som förskolan tar fram.

St at u s	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
	Förskolan utformar en plan för vad ett barn bör få erfarenhet av och prova under sin förskoleperiod vad gäller kultur och skapande.	2015-01-01	2017-12-31	
Analys Förskolorna arbetar för att utforma och komplettera sina kulturplaner.				

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.7 Alla äldre har en trygg ålderdom och får en äldreomsorg av god kvalitet

◆ Uppfylls delvis

Analys

Äldreomsorgens uppdrag är att erbjuda en god och trygg vård och omsorg, där insatserna är anpassade utifrån den äldres individuella behov och önskemål.

Äldres hälsa, välbefinnande, delaktighet, ett bra bemötande och kontinuitet har varit i fokus för äldreomsorgens insatser och utvecklingsarbete under 2016. Verksamheterna har arbetat för att öka brukarnas nöjdhet med maten, måltiden, aktiviteterna och utevistelsen.

De årliga brukarundersökningarna visar att brukarnas nöjdhet med hemtjänsten och sitt vård- och omsorgsboende har ökat. Årsmålen för vård- och omsorgsboende och för dagverksamhet har inte uppnåtts, men ligger på en hög nivå.

Förvaltningens samlade bedömning är att äldreomsorgen hållit en hög kvalitet och att insatserna och utvecklingsarbete bidraget till uppfylla verksamhetsmålet för äldreomsorgen.

Utveckling av hemtjänst i samverkan

Tryggt mottagande i hemmet

Hemtjänst i ordinärt boende har kommit att bli en allt viktigare del av äldreomsorgen. Hemtjänsten bedriver idag omfattande omvårdnad i den enskildes hem. Samverkan med biståndshandläggare, landstingets akutsjukvård, primärvården och hemtjänsten är därför viktigt för att säkerställa att den äldre får en trygg och sammanhållen vård och omsorg i hemmet.

Under hösten 2016 har förvaltningen deltagit som en av tre förvaltningar i pilotprojektet ”Tryggt mottagande i hemmen” som syftar till att göra hemgången från slutenvård och korttidsboende så trygg som möjligt. Fyra undersköterskor per förvaltning har rekryterats och är knutna till respektive beställarenhet. I Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning är undersköterskorna placerade vid Trekantens servicehus där de har sin arbetsledning. Undersköterskorna fungerar som koordinators vid hemgång samt ger de hemtjänstinsatser som personen beviljas. Insatsen ”Tryggt mottagande” är tidsbegränsad på ett par veckor per person därefter övertar ordinarie hemtjänst insatserna. Äldre som har såväl kommunal hemtjänst som privat hemtjänstutförare omfattas av insatsen. Under 2017 ska pilotprojektet implementeras vid samtliga stadsdelsförvaltningar.

Demensvård och personcentrerad vård

Demensvården har och står fortsatt i fokus för äldreomsorgens utvecklingsarbete. Hemtjänsten och beställarenheten äldre har erhållit projektmedel, som använts till att öka kompetensen inom demensområdet. Den kommunala hemtjänsten erbjuder stöd till personer med demenssjukdom genom sin specialiserade hemtjänstgrupp ”demensgruppen”.

Inom samverkansmodellen Bättre Samverkan och Bättre liv har arbetet fortsatt med att ta fram och förankra gemensamma arbetssätt och rutiner för en sammanhållen och personcentrerad omvårdnad. I fokus står tidig upptäckt av personer med kognitiv svikt och demenssjukdom och deras anhöriga. Syftet är att ge rätt stöd och insatser i ett så tidigt skede som möjligt.

Dagverksamheten

Dagverksamheten Eternellen vid Axelsbergs vård- och omsorgsboende har under hösten flyttat till dagverksamheten Solkatten på Fruängsgårdens servicehus. Syftet är att samla de gemensamma resurserna och fortsätta att utveckla en dagverksamhet av hög kvalitet, där innehåll, aktiviteter och öppettider anpassas utifrån deltagarnas behov och önskemål. Bland annat blir det möjligt att kunna erbjuda fler eftermiddagsgrupper där dagen avslutas med gemensam middag. Fler olika aktiviteter i mindre grupper kan komma att erbjudas.

Resultaten från årets brukarundersökning visar att nöjdheten totalt sett minskat något. Det fortsatta förbättringsarbetet med anpassade aktiviteter, god mat och en trevlig måltid är därför angeläget.

Stöd till anhöriga

Anhöriga har erbjudits att delta i anhöriggrupper, hembesök och råd och stöd av anhörigkonsulent samt inbjöds till föreläsningar med olika teman. Förvaltningens anhörigkonsulenter deltog i stadens anhörigvecka i oktober, där äldre och anhöriga inbjöds att prova på mediyoga samt föreläsning om våld i nära relationer på Fruängsgårdens servicehus.

Former för att på ett tidigt stadium nå de anhöriga och fånga upp deras behov är ett fortsatt viktigt utvecklingsområde, såsom anhöriga som vårdar närstående med demenssjukdom.

Förebyggande arbete

Målet är att äldreomsorgens förebyggande insatser till de äldre ska bidra till ett aktivt och hälsosamt åldrande. Äldreomsorgen har ett välorganiserat och brett utbud av verksamheter som erbjuder aktiviteter, dagsutflykter, kultur och gemenskap, som är öppna för alla äldre i stadsdelsområdet. Flera aktiviteter anordnas också av och i samverkan med pensionärsorganisationerna och förtroenderåden på servicehusen. Seniorhälsans aktiviteter på servicehusen och träfflokaler har under året varit välbesökta och uppskattade. Exempel på olika fysiska aktiviteter som erbjudits är seniorgymnastik, lättgymnastik, cirkelgymnastik, qigong, gym, taktil massage och Må bra/Spa eftermiddag. Allsång, bingo, frågesport, filmvisning, hantverksgrupp, matgrupp, luncher samt fester vid högtider är andra återkommande aktiviteter. På Trekantens servicehus har finsk karaoke anordnats varje torsdag, vilket vara uppskattat av såväl de äldre som bor på servicehuset som de äldre som kommer utifrån.

En målsättning under året har varit att nå fler äldre som känner sig ensamma. Äldreomsorgen har därför försökt att sprida information om olika aktiviteter och insatser via hemtjänsten, biståndshandläggarna, fixartjänsten, äldre- och anhörigstödet, vårdcentralerna, pensionärsorganisationerna samt genom information på stadens webb och i lokaltidningen i samband med stadsdelsnämndens månadsannons. Fler nya deltagare har kommit till de öppna mötesplatserna.

Dagsutflykter har erbjudits under hela året med fokus på sommarmånaderna. Dagsutflykterna har varit mycket uppskattade och nya deltagare har kommit med. Dessa har främst fångats upp via hemtjänsten och genom fixartjänstens och äldre- och anhörigstöds hembesök.

Syn- och hörselkonsulenternas samt fixartjänstens insatser har varit efterfrågade och uppskattade.

Ett viktigt uppdrag är att förebygga fall- och halkolyckor. I äldreomsorgens verksamheter genomförs individuella riskbedömningar och miljöbedömningar för att förebygga fallolyckor.

Fixartjänstens insatser bidrar också till att förebygga fallolyckor och skapa trygghet i hemmet.

I syfte att öka tryggheten vintertid och minska halkolyckor och fallskador har staden haft en försöksverksamhet med fria broddar som delats ut till äldre över 65 år och som har trygghetslarm, hemtjänst eller bor på servicehus. Försöksverksamheten ska utvärderas av äldreförvaltningen.

Ökad kvalitet och delaktighet

Biståndshandläggningen ska vara rättssäker, likställig, ha ett genusperspektiv och vara av hög kvalitet. Biståndshandläggarna skriver utredningar i stadens kartläggnings- och utredningsinstrument vilket ger ett allsidigt underlag för beslut. Beställarenheten äldre har ett arbetssätt som ska minimera risken för att inte kränka eller exkludera den enskilde. Fokuseringen i arbetssättet/arbetsformen handlar om att få en större förståelse och att ge ett bättre bemötande kring den enskildes sexuella läggning.

Kvalitetsarbetet har också haft fokus på uppföljning av fattade beslut samt att säkerställa likställdheten i myndighetsutövningen.

Under hösten har förvaltningen i samarbete med Äldrecentrum inbjudit till seminarier för utveckling av samordnad individuell plan (SIP) tillsammans med landstingets primärvård samt primärvårdsrehabilitering.

Nya tekniska lösningar som vårdplaneringar via skype har påbörjats och under hösten har ett antal vårdplaneringar genomförts, vilket fungerat mycket bra. Syftet är att öka den äldres delaktighet och samtidigt ha en effektiv organisation för biståndshandläggningen.

Äldreomsorgens verksamheter har liksom förra året erhållit stimulansmedlen för ökad bemanning. Medlen används särskilt för kvalitetshöjande insatser kring måltiden, en meningsfull dag med aktiviteter, utevistelse och trivselstunder för social samvaro. Intern handledning har getts av dietist för stöd och utveckling av måltidssituationen. Sjukgymnast har utbildat och handlett hemtjänstens personal i ergonomi och förflyttningsteknik, som syftar till ökad trygghet både för brukarna och medarbetarna.

Hemtjänsten har arbetat med att öka kontinuiteten genom att bemanningen planeras så att den äldre får hjälp av samma personal som långt som möjligt. Kontinuitetsmålet på 10 personal har inte riktigt uppfyllts. Genomsnittet var 10,7 personal under en 14-dagarsperiod.

Verksamheten vid vård- och omsorgsboende har arbetat med att erbjuda de boende en meningsfull vardag genom ökade möjligheter till utevistelser, trevliga måltider, gemenskap och aktiviteter.

Utveckling av teamarbetet, kontaktmannaskapet, genomförandeplanen och den löpande dokumentationen har fortgått vid enheterna för att säkerställa en individuellt anpassad vård och omsorg, där den äldre delaktig i planeringen och utförandet av insatserna. Av brukarundersökningen framgår att andelen äldre som tycker att de kan påverka hur hjälpen utförs av hemtjänsten har ökat till 87 procent.

Kvalitet- och verksamhetsuppföljning

Inom äldreomsorgen genomförs uppföljningar, granskningar och kontroller för att säkerställa att den enskilde får en vård och omsorg av god kvalitet som är personcentrerad, trygg och säker.

Sammanfattningsvis visar uppföljningarna och kontrollerna att äldreomsorgens verksamheter

håller en god kvalitet. Verksamheterna behöver utveckla teamarbetet kring den enskilde och arbetet med förebyggande riskbedömningar. Beställarenheten äldre avser att utveckla individuppföljningen.

Under 2016 har verksamhetsuppföljning genomförts av förvaltningen, enligt stadens gemensamma mallar, som omfattar hemtjänst, dagverksamhet, servicehus och vård- och omsorgsboende. I fokus för uppföljningen 2016 har varit omsorgspersonalens utbildningsnivå, det vill säga hur stor andel av omsorgspersonalen som är utbildad. Kravet är att 50 % av omsorgspersonalen ska ha gymnasieutbildning i vård och omsorg omfattande 600 poäng. Sammanställning pågår.

Förvaltningen har genomfört avtalsuppföljning vid Åsengårdens vård- och omsorgsboende som drivs på entreprenad. Oanmälda besök har genomförts på dagtid samt under kvälls- och nattetid. Uppföljningen och besöken visar att verksamheten följer avtalet och att boendemiljön känns trygg och lugn.

På vård- och omsorgsboende i egen regi, det vill säga på Axelsbergs vård- och omsorgsboende, Axborgens vård- och omsorgsboende samt Fruängsgårdens vård- och omsorgsboende har oanmälda besök gjorts under kvälls- och nattetid, som visar på en trygg och lugn atmosfär på boendet.

Under 2016 har stadens utbildade observatörer genomfört kvalitetsobservationer vid Trekantens servicehus och Axelsbergs vård- och omsorgsboende samt vid en av de privata hemtjänstutförarna. Verksamheterna har fått flera positiva omdömen samt synpunkter på förbättringsområden, som enheterna använder i sitt fortsatta kvalitetsarbete.

Beställarenheten äldre har genomfört individuppföljningar vars syfte är att säkerställa att den enskildes behov tillgodoses och att de beviljade insatserna utförs. Aktgranskning har genomförts, vilken visar på en välfungerande handläggning.

Staden har genomfört brukarundersökning för dagverksamhet och Socialstyrelsen för hemtjänst, servicehus och vård- och omsorgsboende. Enhetscheferna har tillsammans med medarbetarna gått igenom resultaten för att se vad som behöver förbättras och utvecklas inom sina respektive verksamheter.

Hälso- och sjukvård av god kvalitet

Förvaltningens bedömning är att äldreomsorgens hälso- och sjukvård hållit en god kvalitet under 2016. Kvaliteten har följts upp genom förvaltningens avtals- och verksamhetsuppföljning, oanmälda verksamhetsbesök, dokumentationsgranskning och rapportering av hälso- och sjukvårdsstatistik och avvikelser till medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS) samt genom externa granskningar.

De boende på vård- och omsorgsboende och servicehus har erbjudits individuella förebyggande riskbedömningar för fall, undernäring, trycksår och munbedömning. Verksamheternas arbete med riskbedömningar har följts upp av förvaltningens medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS). Uppföljningen visar att verksamheterna har hunnit olika långt i arbetet med att genomföra riskbedömningar samt att registrera dessa i kvalitetsregistret Senior Alert. Årsmålen för riskbedömningarna har inte uppfyllts.

I Svenska Palliativa registret har arbetet kring vård i livets slutskede registrerats. Verksamheterna har också registrerat i ett system gällande beteendemässiga och psykiska symtom vid demens (BPSD-registret).

Enheternas arbete med riskbedömningar och registreringar i de nationella kvalitetsregistren är ett fortsatt prioriterat förbättringsområde.

En god hygienisk standard har upprätthållits. Hygienronder har genomförts av hygiensjuksköterska från landstinget Vårdhygien. Verksamheterna har också följt upp att personalen arbetar utifrån de basala hygienrutinerna.

Granskning av läkemedelshanteringen har gjorts av legitimerad farmaceut från apotek. Avvikelser gällande hälso- och sjukvårdsinsatser har främst handlat om uteblivna läkemedel samt fall, där boende har ramlat vid egen förflyttning. De flesta fallolyckor har inte lett till några skada.

Verksamheternas hälso- och sjukvårdarbete analyseras och redovisas närmare i enheternas patientsäkerhetsberättelser. Förvaltningens MAS genomför årligen en kartläggning av hälso- och sjukvårdsindikatorer/kvalitetsindikatorer som gäller för stadsdelens servicehus och vård- och omsorgsboende i egen regi och på entreprenad. Resultaten redovisas till stadsdelsnämnden i en särskild rapport.

Inom äldreomsorgen pågår ett omfattande utvecklingsarbete av hälso- och sjukvårdsdokumentationen både gällande teknik och innehåll. Detta omfattar bland annat dokumentation, kvalitetsregister, nationell patientöversikt (NPÖ) och digitala stödsystem.

Tryggt boende

Inom Hägersten-Liljeholmens stadsdelsområde och region Västra Söderort som också omfattar Skärholmen och Älvsjö, finns ett brett utbud av olika boendeformer för äldre, som kan tillgodose äldres olika behov. Det finns seniorboende, trygghetsboende, servicehus och vård- och omsorgsboenden med olika inriktningar.

Den gemensamma äldreboendepplanen för regionen uppdateras årligen för att följa behovet och tillgången på platser. Av de äldre som beviljas vård- och omsorgsboende väljer ca 70 % att bo på de vård- och omsorgsboenden som finns i regionen.

Förvaltningarnas samlade bedömning är att utbudet av servicehus samt vård- och omsorgsboende väl tillgodoser behovet under de närmaste åren. Det finns en risk för överkapacitet av servicehus och vård- och omsorgsboende i regionen.

Servicehusen har under en längre tid haft många outhyrda lägenheter, främst på Fruängsgårdens servicehus, där ett 20-tal lägenheter stått tomma. Detta innebär stora kostnader för stadsdelsförvaltningen.

Ett annat problem är Axelsbergs vård- och omsorgsboende som inte har ändamålsenliga lokaler utifrån ett kostnadseffektivt perspektiv. En översyn har gjorts och förändringar har genomförts genom att dagverksamheten Eternellen har flyttats till Fruängsgårdens servicehus och platser vid korttidsboendet har omvandlats till vård- och omsorgsboende med somatiskt inriktning.

Korttidsplatser har inrättats på Fruängsgårdens vård- och omsorgsboende, vilket minskat antalet tomma platser som man haft vid boendet.

En översyn av trygghetslarmen på vård- och omsorgsboende och servicehusen har genomförts. Nya larm kommer att installeras på Axelsbergs vård- och omsorgsboende och på Trekantens servicehus. Ett syfte är också att moderna larm kunna koppla och använda annan modern teknik för ökad trygghet och säkerhet i verksamheten.

Enligt uppdrag i stadens budget 2016 har beställarenheten äldre tagit fram rutiner för att äldre som inte beviljas bistånd till servicehus och vård- och omsorgsboende får annat stöd så att tryggare boende säkras. Det kan exempelvis handla om bostadsanpassning, utökad hemtjänst, information om trygghetsboende och seniorboende, som inte kräver biståndsbeslut eller byte till en mer tillgänglig bostad. Beställarenheten äldre använder sig av stadens gemensamma informationsbroschyr men också tagit fram ett lokalt informationsmaterial.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel personer som får en daglig utevistelse - vård och omsorgsboende 	100 %			100 %	95 %	95 %	2016
Analys Årsmålet har uppfyllts. Indikatorn mäter andel boende på vård- och omsorgsboende i egen regi som erbjuds daglig utevistelse. Erbjudandet inkluderar all form av utevistelse, exempelvis promenader eller möjlighet att sitta på balkong.							
  Andelen nöjda omsorgstagare - biståndsbedömd dagverksamhet (äldreomsorg) 	93 %	88 %	96 %	97 %	95 %	95 %	2016
Analys Resultaten från årets brukarundersökning visar att 93 procent av brukarna/gästerna är nöjda med sin dagverksamhet. Andel nöjda brukare har minskat från 97 procent nöjda till 93 procent nöjda. Kvinnorna är mer nöjda (96 procent) jämfört med männen (88 procent). Kvinnorna känner sig tryggare i verksamheten, är mer nöjda med aktiviteterna och att maten smakar bra. 100 procent är nöjda med personalens bemötande. Totalt har 48 brukare svarat, vilket ger en svarsfrekvens på 74 procent. I förhållande till resultatet för hela staden är brukarna i Hägersten-Liljeholmen mer nöjda med en majoritet av frågorna.							
  Andelen nöjda omsorgstagare - hemtjänst i ordinärt boende (äldreomsorg)	87 %			85 %	86 %	86 %	2016
Analys Årsmålet har uppfyllts. 87 % av brukarna är nöjda med sin hemtjänst. Brukarundersökningen som omfattar både hemtjänst i egen regi och privat regi, visar att brukarnas nöjdhet med hemtjänsten ökat. Resultaten varierar dock mellan olika hemtjänstutförare från 73 % nöjda brukare till 94 % nöjda brukare. Svarsfrekvensen för årets brukarundersökning var 66 %. Stadens resultat totalt för brukarnas nöjdhet var 84 %. 97 % av brukarna tycker att de får ett bra bemötande av personalen. Totalt för staden 96 %.							
  Andelen nöjda omsorgstagare - vård- och omsorgsboende 	81 %			77 %	85 %	85 %	2016
Analys Årsmålet har inte uppfyllts. Brukarundersökningen omfattar vård- och omsorgsboende som drivs i stadens egen regi, på entreprenad och av privata utförare som staden har avtal med. Årets resultat visar att 81 % var nöjda med sitt vård- och omsorgsboende, vilket är en ökning jämfört med förra året. Genomsnittet för staden var också 81 %. I Hägersten-Liljeholmen svarade 228 personer, vilket är 55,3 % de tillfrågade. Av de äldre som deltog var 71 % kvinnor och 29 % män. 81 % av kvinnorna var nöjda och 79 % av männen.							
  Kontinuitet i omsorgen - hemtjänst i ordinärt boende	10,7			10	10	Maximalt 10 personer	2016
Analys Årsmålet har inte uppfyllts totalt sett. Indikatorn mäter antal personal en hemtjänstkund i ordinärt boende med minst två besök om dagen möter under en 14-dagarperiod. Mätningen har omfattat såväl privata hemtjänstutförare som hemtjänsten i egen regi. Resultatet visar på ett							

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Årsmål	KF:s årsmål	Period
genomsnitt på 10,7 personal. Genomsnitt för privata utförare var 9,9 personal och för egen regi 11,9 personal. Genomsnittet för staden var 10,8 personal, totalt sett. 9,8 personal för privata utförare och 13,2 personal för egen regi. Rapport har tagits fram av Tieto på uppdrag av stadsledningskontoret.							
  Måltiden är en trevlig stund på dagen - Vård och omsorgsboende (äldreomsorg)	64 %			64 %	70 %	70 %	2016
Analys Årsmålet har inte uppfyllts. 64 % av de boende tyckte att måltiden är en trevlig stund på dagen. Genomsnittet för staden var 67 %. Maten och måltiden är ett fortsatt viktigt förbättringsområde.							
  Omsorgstagarnas upplevelse av hur de kan påverka hur hjälpen utförs - hemtjänst i ordinärt boende (äldreomsorg)	86 %			85 %	85 %	85 %	2016
Analys Årsmålet har uppfyllts. 86 % av brukarna har svarat att man tycker att personalen tar hänsyn till deras åsikter och önskemål om hur hjälpen ska utföras. Nöjdheten har fortsatt att öka. Genomsnittet för staden var 85 %. Resultaten för de olika hemtjänstutförarna varierar mellan från 73 % till 100 % av brukarna som tycker att personalen tar hänsyn till deras åsikter och önskemål.							
  Omsorgstagarnas upplevelse av trygghet - hemtjänst i ordinärt boende (äldreomsorg)	82 %			81 %	84 %	84 %	2016
Analys Årsmålet har inte uppfyllt. 82 % av brukarna har svarat att de känner sig trygga med sin hemtjänst. Brukarnas upplevelse av trygghet har fortsatt att öka. Resultaten för hemtjänstutförarna varierar från 72 % till 88 % av brukarna som känner sig trygga med hemtjänsten. Genomsnittet för staden var 80 %.							
  Omsorgstagarnas upplevelse av trygghet - vård och omsorgsboende (äldreomsorg)	86 %			83 %	90 %	90 %	2016
Analys Årsmålet har inte uppfyllts. 86 % av de boende svarade att de känner sig trygga, vilket är en ökning jämfört med förra året. Genomsnittet för staden var också 86 %.							

St at u s	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 	Stadsdelsnämnderna ska ta fram rutiner för att äldre som inte beviljas bistånd till boende får annat stöd så att behovet av tryggare boende säkras	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Förvaltningens beställarenhet äldre har tagit fram lokala rutiner samt informationsmaterial.				
 	Stadsdelsnämnderna ska utöka arbetet och registrerandet i Senior alert och svenska palliativregistret för att gynna verksamhetsutvecklingen inom äldreomsorgen	2016-01-01	2016-12-31	
Analys				

Statu s	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
	Verksamheternas arbete med registreringar har fortgått under året. Indikatorer finns för uppföljning av arbetet.			
✓ 	Äldrenämnden får i uppdrag, att utreda och i samarbete med stadsdelsnämnderna, Micasa AB och servicenämnden fastlägga en strategi för trygghetslarm i särskilt boende, inklusive ansvar för upphandling av dessa larm	2016-01-01	2016-12-31	
	Analys Förvaltningen har deltagit i äldreförvaltningens arbete med översyn av nya larm. Nytt larm kommer att installeras på Axelsbergs vård- och omsorgsboende. Även nya tekniska lösningar för ökad trygghet och säkerhet har diskuterats.			

Nämndmål:

I de verksamheter där stadsdelsnämnden har hälso- och sjukvårdsansvar ska den enskilde erbjudas en god hälso- och sjukvård som är trygg, säker och förebyggande.

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Att de äldre som bor på vård- och omsorgsboende och servicehus samt de som bor i socialpsykiatrisk gruppboende får en trygg och säker hälso- och sjukvård.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel boende som erbjuds munhälsobedömning.	68,04 %				90 %		2016
Analys Riskbedömning av munhälsa görs enligt metoden/instrumentet ROAG (Revised Oral Assessment Guide). Årsmålet har inte uppfyllts totalt sett. Verksamheternas resultat varierar mellan 46 % och 90 %. Arbetet med förebyggande munbedömningar är fortsatt prioriterat.							
 Andel boende som erbjuds riskbedömning för fall.	83				90 %		2016
Analys Fallriskbedömning görs enligt metoden/instrumentet Norton Fall Risk Index. Årsmålet har inte uppfyllts totalt sett. Verksamheternas resultat varierar dock mellan 64 % och 100 %. Arbetet med fallriskbedömningar är fortsatt prioriterat.							
 Andel boende som erbjuds riskbedömning för trycksår.	83				90 %		2016
Analys För bedömning av den boendes risk för att utveckla trycksår används metoden/instrumentet Modifierad Norton skala. Årsmålet har inte uppfyllts totalt sett. Verksamheternas resultat varierar mellan 78 % och 98 %.							
 Andel boende som erbjuds riskbedömning för undernäring.	80				90 %		2016
Analys För att förebygga undernäring erbjuds den boende en riskbedömning som görs enligt metoden/instrumentet MNA, Mini Nutritional Assessment. Årsmålet har inte uppfyllts totalt sett. Verksamheternas resultat varierar mellan 62 % och 98 %. Arbetet med nutritionsbedömningar är fortsatt prioriterat.							

	Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 ♀	Andel anhöriga som är nöjda med anhöriggrupperna.	100 %	100 %	100 %		90 %		2016
Analys								
40 personer, varav 31 kvinnor och nio män, har deltagit i anhöriggrupper. 32 personer, 86 % av deltagarna har svarat på anhörigkonsulenternas enkät. Av resultatet framgår att alla har varit mycket nöjda eller nöjda med anhöriggrupperna. Det deltagarna tyckt varit bäst med anhöriggrupperna har varit att möta förståelse, få stöd, tips, andras erfarenheter, kunna tala om sina bekymmer med andra, träffa anhöriga med samma problem och veta att man inte är ensam om dessa problem.								

KF:s inriktningsmål:

2. Ett klimatsmart Stockholm

Stadsdelsnämnden har formulerat tre nämndmål som alla bidrar till att uppfylla kommunfullmäktiges inriktningsmål om ett klimatsmart Stockholm.

2.1 Energianvändningen är hållbar

 Uppfylls delvis

Stadsdelsnämnden har bidragit till stadens mål genom att miljöanpassa sina verksamheter. Arbetet med att öka sortering och hämtning av matavfall i berörda verksamheter har pågått under 2016, stadsdelsnämnden har tilldelats 0,5 mnkr för ändamålet, dessa medel har inte förbrukats under 2016 och arbetet kommer att fortsätta under 2017. Stadsdelsnämnden har även tilldelats 2,5 mnkr och bytt ut äldre vitvaror som till exempel kyl- och frysanläggningar och torkskåp i syfte att bidra till minskad energiförbrukning samt 0,2 mnkr för inköp av elcyklar. Förvaltningen har till större del använt miljöbilar i sina verksamheter och informationsinsatser har hittills genomförts vid två tillfällen för att uppmåna enheter som berörs att tanka förnyelsebart drivmedel

[illegible]

Nämndmål:

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

St at u s	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	Ersätta befintliga bilar då avtalen löper ut under året, med elbilar där det är möjligt.	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Inga nya leasingavtal har ersatts under 2016, inga avtal har löpt ut.				
✓	Genom informationsinsatser säkerställa att de enheter som berörs tankar förnyelsebart drivmedel när detta finns att tillgå på tankstationerna.	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Under 2016 har två informationsinsatser skett i samband med inventering av bränsleåtgången och antal körda mil.				
▶	Skapa förutsättningar för de enheter som tillhandahåller mat att genomföra utsortering av matanfall	2016-01-01	2017-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

● Uppfylls helt

Analys

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel elbilar	17,6 %			20 %	14 %	14 %	VB 2016
Analys Stadsdelsnämnden har totalt 17 bilar varav 12 är miljöbilar och är 3 elbilar.							

St at u s	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	Stadsdelsnämnderna ska medverka till att skapa fullvärdiga cykel-pendlingsstråk samt att med trafiknämnden utreda hur medel för investeringar och reinvesteringar av huvudstråken för cykel som ligger inom stadsdelarnas ansvar ska finansieras och byggas	2016-01-01	2016-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.4 Stockholms kretslopp är resurseffektiva

● Uppfylls helt

Analys

Stadsodlingarna har utökats inom stadsdelsområdet. Förvaltningen har arbetat med kommunikation bland annat i form av annonsering i lokaltidningen, samt tydliga rutiner och en snabb hantering i syfte att utöka stadsodlingen. Stadsdelsnämnden har deltagit i programmet för avfallshantering under året.

St at u s	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	Stadsdelsnämnderna ska arbeta med att skapa goda möjligheter till stadsodling i Stockholm	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Goda möjligheter för stadsodling har skapats genom tydlig kommunikation, ett gratis start-kit, rutiner och en snabb hantering. Detta har resulterat i att stadsodlingar har utökats på sju adresser. Ett krav har varit att odlarna ska vara fler än tre vilket ger förutsättning till ett utökat kontaktnät och engagemang för närmiljön. Ett fortsatt stort intresse väntas under nästa odlingssäsong.				
✓	Stadsdelsnämnderna ska involveras i programmet för avfallshantering i stadens offentliga rum	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Stadsdelsnämnden har deltagit i programmet för avfallshantering.				

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.5 Stockholms miljö är giftfri

● Uppfylls helt

Analys

Stadsdelsnämnden bidrar till stadens mål genom att miljöanpassa sina verksamheter. Förskolorna tar bort och fasar ut olämpligt material, arbetet pågår med att inom samtliga förskolor genomföra nivå 1 i handlingsplanen för kemikaliesmarta förskolor. För att byta ut inventarier och uppnå nivå 2 i handlingsplanen har nämnden ansökt och tilldelats medel för klimatinvesteringar samt för giftfri förskola med 0,8 mnkr, arbetet påbörjades under hösten 2016. Förskolan Hamngården är med i pilotprojektet och renoveras kemikaliesmart med kemikaliesmarta åtgärder. Förskolecheferna har fått utbildning i hur man blir kemikaliesmart och att använda webbutbildningen om kemikaliesmart. Medarbetarna har informerats på APT och testat webbutbildningen.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel av stadens förskolor som har genomfört alla åtgärder på nivå 1 enligt kemikaliecentrums vägledning för kemikaliesmart förskola	100 %				100 %	50 %	2016
Analys Alla förskolechefer har erbjudits utbildning av Kemikaliecentrum om kemikalismart förskola. Det finns bra vägledningsmaterial för förskolans kemikaliesmarta arbete. Förskolorna har utbildat sina medarbetare under året och sorterat ut olämpligt material.							
  Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB)	100 %				100 %	40 %	2016
  Andel inköpta ekologiska livsmedel i staden av totalt inköpta måltider och livsmedel.	42,05				35 %	35 %	2016

Nämndmål:

Andelen kemikaliesmarta förskolor ökar i stadsdelen

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Förvaltningen beaktar vid beställning, upphandling, byggande av förskolor samt vid verksamhet drift aktuell forskning och kunskap om vad som gäller för att utforma så kemikaliesmarta förskolor som möjligt.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.6 Inomhusmiljön i Stockholm är sund

 Uppfylls helt

Analys

Stadsdelnämnden uppfyller målet genom att säkerställa att förvaltningens förskolor har en god luftkvalitet inomhus. Aktuella ventilationskontroller (OVK) som utförs av fastighetsägaren har kontinuerligt följts upp under året.

Nämndmål:

Förskolorna har en god inomhusmiljö

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Säkerställa god luftkvalitet inom förskolorna

St at u s	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	Uppföljning av luftkvalitet	2016-04-28	2016-12-31	
Analys Stadsdelsnämnden har kontinuerligt följt upp aktuella ventilationskontroller (OVK) som utförs av fastighetsägaren för att säkerställa att förskolorna har en god luftkvalité inomhus.				

KF:s inriktningsmål:

3. Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Stadsdelsnämnden har bidragit till att uppfylla kommunfullmäktiges inriktningsmål. Samtliga tillhörande nämndmål och mål för verksamhetsområdet uppfylls under året. Hur nämnden har bidragit till att uppfylla inriktningsmålet redovisas under respektive mål för verksamhetsområdet.

Stadsdelsnämnden har formulerat tre nämndmål som alla bidrar till att uppfylla kommunfullmäktiges inriktningsmål om ett ekonomiskt hållbart Stockholm.

Förvaltningen arbetar kontinuerligt för att resurserna ska användas effektivt och årets resultat visar på ett budgetöverskott om 1,3 mnkr efter resultatöverföringar. Underskott finns inom individ- och familjeomsorg och inom äldreomsorg.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.2 Stockholm är en företagsvänlig stad

● Uppfylls helt

Analys

Stadsdelsnämnden har bidragit till målet genom att medverka i Liljeholmens och Västbergas företagargrupper, styrgruppen för Telefonplan, möten med företagare, Stockholm Business Region och andra näringslivsorganisationer där utveckling av näringslivsfrågor har diskuterats och planerats.

I detta arbete har förvaltningen fångat upp och samordnat företagares aktuella frågor, vilket bland annat har resulterat i ökade trygghetsinsatser. Presentation av och diskussion om företagets medverkan i det lokala utvecklingsprogrammet, på temat ungdomar i Liljeholmen, har genomförts med företagsgruppen i Liljeholmen.

Nämndmål:

Nämnden ska bidra till att Stockholm ska vara Europas ledande hållbara tillväxtregion 2020

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Stockholm ska vara hållbar avseende såväl ekonomisk, social, demokratisk som ekologisk utveckling. För Söderort är en ökad etablering av attraktiva arbetsplatser särskilt viktig. För att nå framgång krävs deltagande från alla stadens nämnder och bolag, näringsliv och fastighetsägare. I det arbetet ska utvecklingen av Telefonplan till ett kluster för kreativa näringar prioriteras.

St at u s	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	Stadsdelsnämnden deltar i lokala företagargrupper i området.	2016-01-01	2016-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva

Uppfylls helt

Analys

Stadsdelsnämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet genom att ge individuellt stöd och insatser till de personer som saknar egen försörjning och som ansöker om ekonomiskt bistånd. Stödet syftar till att den enskilde ska bli självförsörjande och är anpassat efter den enskildes försörjningshinder.

Andelen personer av stadsdelsområdets befolkning som uppbär ekonomiskt bistånd har minskat sedan 2014 från 0,85 procent till 0,78 procent. Dock har andelen vuxna med långvarigt ekonomiskt bistånd ökat något. Antalet bidragshushåll har minskat under året. Snittet per månad har varit 461 bidragshushåll under 2016 mot 518 under 2015.

I syfte att kunna erbjuda adekvata insatser till långvariga bidragstagare erbjuds olika typer av arbetsmarknadsåtgärder såsom Stockholmsjobb (kommunal visstidsanställning) och offentligt skyddad anställning (OSA). Under perioden har 16 personer fått ett Stockholmsjobb, 18 personer har haft en OSA-anställning.

Förvaltningens samarbete med konsultläkare har fortsatt under året. Konsultläkaren har psykiatrisk kompetens och har i uppdrag att träffa socialsekreterare och vid behov även sökande inför en eventuell ansökan om sjukersättning.

Under våren 2016 har en intern genomlysning genomförts vid enheten för ekonomiskt bistånd. Bakgrunden till genomlysningen var att enheten riskerade att inte uppnå sina ekonomiska mål. Syftet var att ge en nyanserad bild av enheten och skapa delaktighet för verksamhetens mål och uppdrag hos medarbetarna. Genomlysningen ledde fram till att en rad förändringsbehov synliggjordes och flera förändringar har genomförts under hösten 2016.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel personer som har ekonomiskt bistånd i förhållande till befolkningen	0,78 %	0,96 %	0,74 %	0,85 %	0,9 %	1,9 %	VB 2016

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Analys Andelen personer i stadsdelen med ekonomiskt bistånd har minskat successivt sedan december 2014, från 0,85% av den vuxna befolkningen till 0,78%. I stadsdelen är andelen män som har ekonomiskt bistånd högre än andelen kvinnor. I staden är fördelningen mellan könen jämn.							
  Andel vuxna med långvarigt ekonomiskt bistånd jämfört med samtliga vuxna invånare	0,57 %	0,66 %	0,48 %	0,5 %	0,5 %	1,2 %	VB 2016
Analys Definitionen av långvarigt beroende av ekonomiskt bistånd är ett biståndstagande på tio till tolv månader under den senaste tolv månadersperioden. Andelen vuxna med långvarigt behov av ekonomiskt bistånd har ökat i stadsdelen sedan april 2015 men ligger under stadens värde. Andelen män med långvarigt bidragstagande i stadsdelsområdet är högre än andelen kvinnor med långvarigt bidragstagande i stadsdelsområdet. I staden är relationen mellan könen den omvända.							
  Antal aspiranter som fått kommunala visstidsanställningar	16 st	12 st	4 st		22 st	750	VB 2016
Analys Årsmålet har inte kunnat uppnås trots att ansträngningar gjordes under hösten 2016 för att anställa fler bidragstagare i Stockholmsjobb. Anställningsprocessen i samverkan med Jobbtorg och Arbetsförmedlingen är mycket omständigt och tar lång tid.							
  Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	20 st	5 st	15 st	21 st	20 st	500 st	VB 2016
Analys Antalet praktiktillfällen i stadsdelsområdets verksamheter har ökat. Skillnaden mellan antalet män och kvinnor är stor. Förvaltningens arbetsplatser är kvinnodominerade och detta får genomslag även i praktikmottagandet.							
  Antal tillhandahållna platser för feriejobb	270				280 st	10 000 st	2016
Analys Ytterligare 13 ungdomar har erbjudits arbete under höstlovet.							
  Antal tillhandahållna platser för kommunala visstidsanställningar	45				11 st	800 st	VB 2016
Analys Antalet platser för kommunala visstidsanställningar (Stockholmsjobb) i förvaltningens verksamheter har ökat.							
  Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi	270 st	126 st	144 st	271 st	270 st	8000 st	2016
Analys Ytterligare 13 ungdomar erbjöds arbete under höstlovet.							

St at u s	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
	Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med Stockholm Business Region, inom ramen för samarbetet med Start-up	2016-01-01	2016-12-31	

St at u s	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
	Stockholm, samt stadsdelsnämnderna utveckla möjligheten för unga stockholmare att driva sommarlovsföretag inom ramen för feriejobb.			
✓	Arbetsmarknadsnämnden ska i samråd med stadens nämnder och bolag utveckla ett utbud av platser för kommunala visstidsanställningar som motsvarar behoven hos aspiranterna. Stadens nämnder och bolag ska medverka i arbetet med att bereda platser för visstidsanställda.	2016-01-01	2016-12-31	
✓	Arbetsmarknadsnämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna utveckla metoder och insatser för att stödja Jobbtorgsaspiranter med psykosocial problematik. Under året skall ett centrum för särskilt stöd inrättas.	2016-01-01	2016-12-31	
✓	Arbetsmarknadsnämnden ska utöka den uppsökande verksamheten riktad till arbetslösa unga upp till 29 år i samråd med stadsdelsnämnderna samt övriga berörda nämnder, bolag och externa aktörer. En utredning och ett handlingsprogram för att bryta ungas utanförskap i Stockholm ska tas fram i samråd med socialnämnden, utbildningsnämnden och övriga berörda nämnder	2016-01-01	2016-12-31	
✓	Äldrenämnden ska i samråd med arbetsmarknadsnämnden och stadsdelsnämnderna göra det möjligt för elever på omsorgsprogrammet och omsorgscollege att få feriejobb i stadens äldreomsorg.	2016-01-01	2016-12-31	

Nämndmål:

Andelen av befolkningen som är i behov av ekonomiskt bistånd ska minska

Uppfylls helt

Förväntat resultat

Andelen invånare i stadsdelsområdet som uppstår ekonomiskt bistånd ska minska.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.5 Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar

Uppfylls helt

Analys

Stadsdelsnämnden redovisar ett överskott med 7,2 mnkr mot budget före resultatöverföring och ett överskott med 1,3 mnkr efter, vilket beror på parkinvesteringar som inte blivit klara enligt tidplan och att en kostsam avskrivningspost blev slutförd i slutet av sommaren.

Stadsdelsnämndens mål har uppfyllts i allt väsentligt under året. Individ- och familjeomsorgen samt äldreomsorg har dock inte kunnat uppfyllas inom beslutad budget.

Totalt redovisas kostnader i bokslut 2016 om 2 249,4 mnkr och intäkter om 412,2 mnkr. För investeringar redovisas utgifter om 30,6 mnkr och inkomster om 0,2 mnkr.

Årets bokslut har upprättats enligt god redovisningssed och i överensstämmelse med riktlinjerna för Stockholm stad.

Anslag - netto (mnkr)	Budget 2016	Tillägg under året	Justerad budget	Ökad omslutning
Stadsdelsnämndens verksamhet	1 798,8	45,5	1 844,3	296,2
Parkinvesteringar	8,5	12,7	21,2	0,0
Övriga investeringar	2,2	11,1	13,3	0,0
Summa	1 809,5	69,3	1 878,8	296,2

Stadsdelsnämnden har totalt haft en driftbudget om 1 844,3 mnkr för år 2016. Utöver detta har nämnden totalt anmält omslutningsförändringar om 296,2 mnkr.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	99,93 %			99,97 %	100 %	100 %	VB 2016
  Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	99,6 %			100 %	100 %	100 %	VB 2016
  Nämndens prognossäkerhet T2	0 %			-1 %	+/- 1 %	+/- 1 %	2016

Nämndmål:

Nämndens verksamheter ska bedrivas på ett kostnadseffektivt sätt och inom beslutad budget

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Förvaltningen beräknar att verksamheterna kan bedrivas på ett kostnadseffektivt sätt och inom beslutad budget.

KF:s inriktningsmål:

4. Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Stadsdelsnämnden har bidragit till att uppfylla kommunfullmäktiges inriktningsmål. Av verksamhetsområdets åtta mål så uppfylls sex. Målen *Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor* och *Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning* uppfylls delvis. Hur nämnden har bidragit till att uppfylla inriktningsmålet redovisas under respektive mål för verksamhetsområdet.

Stadsdelsnämnden har formulerat tolv nämndmål som alla bidrar till att uppfylla kommunfullmäktiges inriktningsmål om ett demokratiskt hållbart Stockholm.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.1 Stockholm är en jämställd stad där makt och resurser fördelas lika

 Uppfylls helt

Analys

Målet bedöms att uppnås utifrån att flera steg har tagits för att nå målet. Under året har en lättversion av jämställdhets- och mångfaldsplan har tagits fram och en handlingsplan för jämställdhetsintegrering av förvaltningens verksamheter. Handlingsplanen beskriver en struktur för jämställdhetsarbetet inom förvaltningen och behovet av utbildningsinsatser för olika målgrupper. Jämställdhetsnätverk för medarbetare inom social omsorg har startats upp, liknade nätverk planeras för medarbetare inom förskola och äldreomsorg nästa år.

En viktig del i arbetet har varit kompetensutveckling för att öka kunskaperna om jämställdhetsintegrering bland chefer och medarbetare. Flera storföreläsningar om jämställdhet har arrangerats för medarbetare och chefer, bland annat med Gertrud Åström. Utöver det har även en workshop hållits inom förvaltningen med chefer och medarbetare om könsuppdelad statistik och hur man kan analysera sådan. Ett flertal förskolor har haft föreläsningar för medarbetare att stärka kunskaperna om jämställdhet.

Två controllers har gått en utbildning hos SKL om genusbudgetering och en utredare på förvaltning har gått en jämställdhetsstrategsutbildning. Ett flertal medarbetare deltog i stadens jämställdhetskonferens. Två medarbetare och representanter från stadsdelsnämnden deltog i den nationella jämställdhetskonferensen i Malmö för att stärka kunskaperna.

Jämställdhetsfrågan beaktas som en viktig del i verksamheternas ordinarie kvalitetsarbetet. Inom förskolorna arbetar man aktivt med frågan bland annat genom att bidrar till likvärdighet samt breddar barnens lekmönster och intressen. Riktlinjerna för verksamhetsbidrag och arrangörstöd har setts över utifrån ett jämställdhetsperspektiv och följer nu upp antalet manliga och kvinnliga medlemmar/deltagare. Könsuppdelad statistik har börjat följas upp i verksamheterna och arbetet med jämställdhetsanalys kommer att fördjupas under nästa år.

St at u s	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	Stadsdelsnämnderna ska mäta och analysera den statistik som relaterar till individer uppdelad efter kön	2016-01-01	2016-12-31	
✓	Stadsdelsnämnderna verksamhet ska jämställdhetsintegreras i syfte att synliggöra effekten av nämndens beslut och resursfördelning utifrån kön	2016-01-01	2016-12-31	

Nämndmål:

Nämndens verksamheter är jämställda. Resurser och makt fördelas lika mellan könen

Uppfylls helt

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor

Uppfylls delvis

Analys

Stadsdelsnämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet genom ett aktivt arbete för att vara en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor. Under året har sjukfrånvaro, samverkan och kompetensförsörjning varit i fokus, liksom arbetsmiljöfrågor i ett större perspektiv. Förvaltningen bedömer att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och underliggande nämndmål delvis kommer att uppnås.

Personal- och kompetensförsörjning

Nämnden har ett stadigvarande behov av att rekrytera utbildad och kompetent personal. Det gäller förskollärare, barnskötare, socialsekreterare, biståndsbedömare, sjuksköterskor samt vårdare. Gemensamma fortbildningsinsatser i staden behövs inom dessa yrken då rekrytering sker av personal med kortare erfarenhet.

Strategier för att säkerställa försörjningen av chefer och medarbetare inkluderar:

- verksamheter med hög kvalitet med starkt medarbetarskap och ledarskap
- fortsatt god arbetsmiljö med hälsofrämjande arbetsplatser
- introduktion och handledning av kollegor till nyanställda
- fortbildning och seminarier utifrån behov till samtliga medarbetare
- förstärkt rekryteringsprocess
- identifiering av möjliga framtida ledare
- praktikplatser under utbildning, exempelvis genom "Övningsförskola" där ett stort antal studenter finns på samma förskolor, i samarbete med Stockholms universitet.
- stärkt stöd till chefer genom att till exempel införa fler biträdande chefer
- intern rörlighet som ger möjlighet till utveckling
- medverkan i stadens pågående arbete att ta fram en kompetensförsörjningsprocess

Arbetsmiljö

Stadsdelsnämndens enheter har arbetat på många olika sätt för att erbjuda en god arbetsmiljö ur fysiskt och psykosocialt perspektiv. Ett systematiskt arbetsmiljöarbete och delaktighet har varit viktiga faktorer för att i samverkan och dialog skapa bra arbetsförhållanden och trivsel. Goda exempel lyfts fram och kan spridas. Arbetsmiljöutbildning genomfördes under tidig vår med chefer och skyddsombud. Föregående års medarbetarenkät och årets medarbetarsamtal och skyddsronder har bidragit till att identifiera brister och ge underlag för åtgärder. Ergonomiska åtgärder har gjorts både avseende hjälpmedel och kunskap. Personalförstärkning har gjorts och arbetsfördelning har setts över vid behov. Hälsokontroll för nattpersonal har gjorts. Kompetensutveckling och handledning bidrar till en bättre arbetsmiljö. Likaså likvärdig behandling av alla medarbetare, ökade kunskaper om bemötande, värdegrundsarbete och arbete med jämställdhet och mångfald.

Medarbetarna har uppmuntrats till fysisk aktivitet bland annat genom hälsocoacher, promenadgrupper, stegtävling, STAR-aktiviteter, friskvårdstimme och friskvårdssubvention. Återhämtning underlättas på vissa arbetsplatser genom massagestol, stresshanteringskurs och mindfulnessaktiviteter. Frisknärvaro har uppmärksammat. Hälsoprofilbedömning har erbjudits.

Kompetensutveckling

Under våren har chefer och fackliga företrädare fått kompetensutveckling inom kompetensbaserad rekrytering och rehabilitering. Chefsforum som riktar sig till alla chefer har genomförts månatligen med olika teman.

Nämnden arbetar målmedvetet med en långsiktig strategi för kompetensutveckling. Den riktar sig brett till samtlig personal, för att erbjuda stimulerande arbetsmiljö och vara en attraktiv arbetsplats. En hög kompetens bland medarbetarna är också garant för god kvalitet i verksamheten. Introduktionsprogram för nyanställda ger en gemensam bas att stå på.Handledning och samverkan med läroanstalter har också inneburit kompetensutveckling. Individuella kompetensutvecklingsplaner i linje med verksamhetens behov har utarbetats för alla medarbetare. Det finns möjlighet att delta i utbildning som riktar sig till medarbetare som inte har den utbildning som krävs, t ex i förskola och äldreomsorg.

Sjukfrånvaro

Den totala sjukfrånvaron för nämndens medarbetare har under året minskat med 0,8 procentenheter. Den senaste tillgängliga mätningen visar att sjukfrånvaron är 8,3 procent av den totala arbetstiden. Den verksamhet som fått ned sjuktalen mest är äldreomsorgen, och minskningen ligger främst i äldreomsorgens långtidssjukskrivningar.

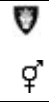
	VB 2015			T1 2016			T2 2016			VB 2016		
	kort	lång	total	kort	lång	total	kort	lång	total	kort	lång	total
Äldreomsorg	2,7	6,7	9,4	2,5	6,4	8,9	2,3	5,7	8,0	2,5	4,8	7,3
Social omsorg	2,0	4,7	6,7	1,9	4,7	6,6	1,9	4,8	6,7	1,9	5,1	7,0
Förskola	3,1	7,1	10,2	3,1	7,0	10,1	3,1	6,6	9,7	3,1	6,4	9,5
Samtliga	2,8	6,3	9,1	2,7	6,2	8,9	2,6	5,9	8,5	2,7	5,6	8,3

Uppdelat på kvinnor och män finns det stora skillnader i sjuktalen. Kvinnor har väsentligt högre sjukfrånvaro (8,8 procent jämfört med männens 5,3 procent), men både mäns och kvinnors sjukfrånvaro har sjunkit under året.

Arbetet med att minska sjukfrånvaron fortsätter. Enhetschefer beskriver att de arbetar aktivt med regelbunden uppföljning av enhetens sjukfrånvaro, samtal med medarbetare med upprepade korttidsfrånvaro och vid behov sker samarbete med företagshälsovården. Insatser görs i enlighet med stadens rehabiliteringsprocess vid långtidssjukfrånvaro. Chefer arbetar också förebyggande och hälsofrämjande, se text under stycket Arbetsmiljö ovan.

Faktorer som påverkar sjukfrånvaron är organisatoriska faktorer/arbetsmiljöfaktorer såsom tydligt ledarskap, förutsättningar för delaktighet och inflytande och ett förebyggande systematiskt arbetsmiljöarbete. Dessa faktorer följs upp i medarbetarsamtal, APT, medarbetarenkät, skyddsround, samt vid uppföljningen av enheternas interna kontroll. Även attityder om sjukfrånvaron kan påverka sjukfrånvaron.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Aktivt Medskapandeindex 	78	79	78	78	82	83	2016
Analys Ingen medarbetarenkät genomförs 2016, detta är föregående års mätning.							

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Index Bra arbetsgivare						fastställs 2016	2016
Analys Indikatorn mäts inte 2016. Målvärden sätts i verksamhetsplan 2017 enligt stadens anvisningar							
  Index Psykosocial arbetsmiljö						fastställs 2016	2016
Analys Indikatorn mäts inte 2016. Målvärden sätts i verksamhetsplan 2017 enligt stadens anvisningar.							
  Sjukfrånvaro	8,3 %	5,4 %	8,8 %	9,1 %	7 %	tas fram av nämnden	VB 2016
Analys Sjukfrånvaron har sjunkit med nästan en procentenhet sedan VB 2015. Störst minskning har skett i sjukfrånvarointervallet "längre än ett år" i äldreomsorgen. Under året har arbete med sjukfrånvaro varit ett prioriterat område. Det finns fortsatt stort behov av att arbeta med att minska sjukfrånvaron och att arbeta med friskfaktorer. Stadens rehabiliteringsprocess med tidiga åtgärder ska följas. Vid behov kan chefer få stöd från företagshälsovården och från HR-funktionen.							
  Sjukfrånvaro dag 1-14	2,7 %	2,3 %	2,7 %	2,8 %	2,5 %	tas fram av nämnden	VB 2016
Analys Korttidssjukfrånvaron har sjunkit marginellt jämfört med VB 2015 och årsmålet nås tyvärr inte. Korttidssjukfrånvaron uppmärksammas genom att förvaltningens chefer har samtal med medarbetare vid upprepade korttidssjukfrånvaro.							

Statu s	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
	Stadsdelsnämnderna ska erbjuda fler personer med funktionsnedsättning anställning i staden	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Förvaltningen tillämpar kompetensbaserad rekrytering. Alla arbetsplatser ska vara tillgänglighetsanpassade och funktionsnedsättning ska inte utgöra hinder för anställning. Vid anställning av feriearbetare har sökande med funktionsnedsättning prioriterats				
 	Stadsdelsnämnderna ska sträva efter hög personalkontinuitet i beviljade hemtjänstinsatser	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Hemtjänsten planerar bemanningen så att brukarna ska få hjälp av samma personal, så långt som möjligt. Indikator om kontinuitet finns.				

Nämndmål:

Förvaltningen ska erbjuda en god arbetsmiljö där alla medarbetare behandlas likvärdigt. Medarbetares och chefers kompetens ska utvecklas genom riktade insatser

 Uppfylls helt

Beskrivning

Inom ramen för samverkansavtalet sker en fortlöpande dialog i arbetsmiljöfrågor mellan chefer, medarbetare och fackliga företrädare. I samverkan med företagshälsovården genomförs årligen arbetsmiljöutbildning för chefer och skyddsombud.

Förväntat resultat

Att individuella kompetensutvecklingsplaner utarbetas för samtliga månadsanställda medarbetare. En god arbetsmiljö och likvärdig behandling av alla medarbetare förväntas leda till större arbetstillfredsställelse, ökad motivation och effektivitet. Ett ökat antal medarbetare förväntas också uppleva att alla på arbetsplatsen behandlas med respekt samt att arbetssituationen är bra, vilket mäts i den årliga medarbetarenkäten.

St at u s	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	Chefer ska få utbildning i Kompetensbaserad rekrytering under 2016.	2016-01-01	2016-12-31	
✓	Enheterna och avdelningarna ska i tertialrapport 2 redovisa arbetet utifrån förvaltningens jämställdhets- och mångfaldsplan.	2016-01-01	2016-08-31	
✓	Förvaltningen prioriterar ungdomar med funktionsnedsättning för sommarjobb. (Program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning)	2014-01-01	2016-12-31	
✓	Förvaltningen ska erbjuda praktikplatser till personer med funktionsnedsättning. (Program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning)	2013-01-01	2016-12-31	
✓	Förvaltningen ska se över hur förvaltningens arbetsplatser kan bli välfungerande för alla. (Program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning)	2013-01-01	2016-12-31	
Analys Flera av verksamhetslokalerna är nya och uppfyller kraven på tillgänglighet. Förvaltningen ser över tillgängligheten i lokaler som inte redan är tillgänglighetsanpassade, med prioritering där det föreligger särskilda behov. Resultaten av skyddsronder och medarbetarenkäter har följts upp och utvärderats bl.a. i syfte att göra arbetsplatserna mer välfungerande och tillgängliga för personer med funktionsnedsättning. Utvecklingsinsatser har gjorts kontinuerligt för medarbetare och chefer. Uppföljning av den interna kontrollen har gjorts bl.a. avseende arbetsmiljön. Ergonomer har anlitats vid behov. Arbetsmiljöutbildning för chefer och skyddsombud har genomförts.				
✓	Förvaltningen ska utse en ansvarig för praktikanter med funktionsnedsättning. (Program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning)	2014-01-01	2016-12-31	
✓	Inom äldreomsorgen ska personalen erbjudas kompetensutveckling. Prioriterade områden är fortsatt social dokumentation, demensvård, vård i livets slut och bemötande.	2013-01-01	2016-12-31	
Analys Äldreomsorgens personal erbjuds regelbunden kompetensutveckling. Undersköterskeutbildningens påbyggnadsdelar samt olika webbaserade utbildning har prioriterats och genomförts. Exempel på webbutbildningar är om demensvård, basala hygienrutiner, mat och måltiden, värdegrund och stöd till anhöriga. Egna interna utbildnings- och handledningsinsatser har genomförts av äldreomsorgens dietist kring kost, hälsa, nutrition och utveckling av måltidssituationen. Processledaren/dokumentationshandledaren har gett stöd i arbetet kring dokumentationen. Sjukgymnast och arbetsterapeut har genomfört utbildning i ergonomi med förflyttningsteknik och hjälpmedelshantering för äldreomsorgens personal.				
✓	Nyrekrytering av deltidsanställda ska endast ske efter noggrant övervägande.	2014-01-01	2016-12-31	
Analys En uppföljning av nämndens rekrytering under 2016 visar att mer än 95 procent av annonserna har avsett heltidstjänster.				

Nämndmål:

Sjukfrånvaron ska minska jämfört med 2015

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Sjukfrånvaron ska minska genom att samtliga chefer använder de verktyg och stöd som förvaltningen, staden och företagshälsovården tillhandahåller.

St at u s	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	Chefer ska arbeta aktivt för att främja hälsan hos medarbetarna.	2014-01-01	2016-12-31	
Analys Nämndens chefer är aktiva i det hälsofrämjande arbetet. Grundläggande är ett aktivt arbete för ett öppet arbetsklimat, att ha roligt på jobbet, uppmuntra varandra, ha jämn arbetsfördelning och god kommunikation mellan medarbetare. Många insatser görs utöver detta, till exempel friskvårdsbidrag, friskvårdstimme, friskvårdsaktiviteter, handledning och flexibel arbetstid.				
✓	Chefer ska löpande följa upp all sjukfrånvaro på enheten samt systematiskt arbeta enligt stadens rehabiliteringsprocess vid medarbetares sjukfrånvaro.	2014-01-01	2016-12-31	
Analys Sjukfrånvaron följs upp löpande genom Lisa självservice och Infoview. Vid behov kontaktas företagshälsovården. Senast efter tre dagars sjukdom tar enhetschef kontakt med medarbetaren. När personal varit sjuk fyra korttidstillfällen under en sexmånadersperiod genomförs ett rehabiliteringssamtal. Om rehabilitering behövs följer cheferna de regler och rutiner som staden kräver och använder stadens underlag. Till exempel upprättas en Plan för återgång i arbete.				

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.3 Stockholm är en stad som lever upp till mänskliga rättigheter och är fritt från diskriminering

● Uppfylls helt

Analys

Målet bedöms att uppnås utifrån att flera steg har tagits för att nå målet. Stadsdelsnämnden arbetar aktivt för att leva upp till mänskliga rättigheter och för att motverka diskriminering. Nämndens verksamheter följer upp och analyserar förekomsten av diskriminering genom brukar- och medarbetarenkät, för analys av vissa enkäter se indikatorerna nedan. I verksamheterna bedrivs ett aktivt bemötandearbete där värdegrund och allas likas värde diskuteras, bland annat på APT. Stadsdelsnämndens förskolor arbetar kontinuerligt med likabehandlingsplaner med syfte att främja likabehandling, jämställdhet och förebygga kränkningar. Stadsdelsförvaltningen har under året genomfört en normkritisk granskning av sina sidor på stockholm.se och jämför service för att se över det språk som används. Granskningen har lett till ett flertal korrigeringar.

Stadsdelsförvaltningen arbetar aktivt för att stärka kunskaperna om mänskliga rättigheter och det normkritiska perspektivet i verksamheterna genom utbildningsinsatser. Flera enheter bland annat inom förskolan har köpt in litteratur och anordnat föreläsningar för att stärka kunskaper bland medarbetare och bland brukare om mänskliga rättigheter och normkritik. Utöver det har ett antal medarbetare inom förskolan och socialtjänst besökt MR-dagarna i

Malmö. Personal på stadsdelsnämndens ungdomsgårdar har fått kompetensutveckling i genus, antirasism och mänskliga rättigheter. Ett antal medarbetare inom förskolan har deltagit i seminarier i normkritik och genuspedagogik anordnade av Stockholms stad i samverkan med Stockholms universitet. Utöver det har även en teaterföreställning om personer med funktionsnedsättning hållits för medarbetare i stadsdelsförvaltningen. Ett flertal av förvaltningens medarbetare deltog i Stockholms stads konferens gällande antirasism.

Utifrån lagen om de nationella minoriteterna fortsätter arbetet med att informera den om deras rättigheter genom det dagliga mötet, i annonser och på stadens webbplats. Speciella mötesplatser för finska seniorer har anordnats och en finsk avdelning finns på en av nämndens förskolor.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd samarbetar med Skärholmens och Älvsjö stadsdelsnämnder för att tillgodose minoritetsgruppens rättigheter. Under 2016 har de medel som delats ut till klustret använts till olika finskspråkiga aktiviteter som till exempel karaoke, bussutflykter och firandet av finska högtider samt även inköp av finska böcker till förskolor med finstalande barn.

	Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Årsmål	KF:s årsmål	Period
	Andel brukare i dagverksamhet för äldre som inte upplever diskriminering	98 %				98	Öka	2016
Analys Årsmålet har uppfyllts. I stadens brukarundersökning för dagverksamhet finns fråga om diskriminering, som lyder "Upplever du att du under de senaste tolv månaderna har diskriminerats i kontakt med verksamheten". 0 procent har svarat ja, 98 procent har svarat nej, och 2 procent har svarat att de ej vill svara. Totalt för staden har 1 procent svarat ja, 95 procent har svarat nej och 4 procent att de ej vill svara.								
	Andel brukare inom omsorgen för personer med funktionsnedsättning som inte upplever diskriminering	85 %				98	Öka	2016
Analys Indikatorn bygger på en direkt fråga i brukarundersökningen. Indikatorn är ny för 2016 och nämnden har satt ett högt årsmål om 98 %. Stadsdelens värde ligger en procentenhet lägre än stadens genomsnitt.								
	Andel brukare inom social-psykiatri som inte upplever diskriminering	87 %				98	Öka	2016
Analys Indikatorn bygger på en direkt fråga i brukarundersökningen. Indikatorn är ny för 2016 och nämnden har satt ett högt årsmål om 98 %. I staden som helhet är resultatet 88 %.								
	Andel brukare som inte upplever diskriminering inom förskolan och familjedaghem	98 %				98	Öka	2016
Analys 2016 års förskoleundersökning är den första där vårdnadshavare fått besvara frågan om de upplever att de som vårdnadshavare diskriminerats, i förskolans verksamhet. Resultatet för stadsdelens förskolor är att 98 procent vårdnadshavare/brukare anser sig inte ha blivit diskriminerade i kontakt med förskolans verksamhet. 1 procent av vårdnadshavarna har svarat ja, respektive vill ej uppge.								

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Inga resultat redovisas där färre än 5 svarat. Därför finns inga resultat från kommunala familjedaghem.							

St at u s	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	 Fritidsledare ska erbjudas kompetensutveckling i genus, antirasism och mänskliga rättigheter	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Personalen på fritidsgårdarna har erbjudits delta i stadens seminarier serie kring rörande sexuellt våld, ungas egenmakt och rasism.				
✓	 Kommunstyrelsen ska skyndsamt genomföra en översyn i samråd med stadsdelsnämnderna, socialnämnden, arbetsmarknadsnämnden samt Stockholms stadshus AB i syfte att säkerställa en ändamålsenlig organisation, process, resursfördelning samt uppföljning för flyktingmottagandet.	2016-01-01	2016-12-31	
✓	 Stadsdelsnämnderna ska inventera och succesivt avlägsna exkluderande design inom nämndens ansvarsområde	2016-01-01	2016-12-31	
✓	 Stadsdelsnämnderna ska tillsammans med äldrenämnden och Micasa AB göra en översyn av behovet och finansieringen av profilboende och intressentboende med olika typer av språklig och/eller kulturell inriktning samt hbtq-inriktning	2016-01-01	2016-12-31	
Analys En central arbetsgrupp har tillsatts för utredning av profilboende och intressentboende, där förvaltningen deltar.				
✓	 Utbildningsnämnden ska fortsätta arbetet med att utveckla hbtq-kompetensen inom skolan och förskolan i samråd med kommunstyrelsens kansli för mänskliga rättigheter samt stadsdelsnämnderna.	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Seminarier kring normkritiskt tänkande har erbjudits medarbetarna.				

Nämndmål:

Alla som kommer i kontakt med förvaltningens verksamheter bemöts med respekt och lika värdighet

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Alla som har kontakt med förvaltningens verksamheter ska bemötas med kunskap och respekt.

St at u s	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	Genomföra en normkritisk granskning av stadsdelsnämndens webbsidor	2016-01-01	2016-12-31	
✓	Samtliga enheter väljer ut ett utvecklingsområde med fokus på normkritik.	2016-01-01	2016-12-31	

St at u s	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	Öka kunskaperna om normkritisk granskning.	2016-01-01	2016-12-31	

Nämndmål:

Förvaltningens verksamheter är fria från diskriminering

Uppfylls helt

Beskrivning

Inga klagomål eller synpunkter om diskriminering.

Förväntat resultat

Invånare och medarbetare upplever att nämndens verksamheter är fria från diskriminering.

St at u s	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	Värdegrund samt jämställdhets- och mångfaldsplan görs kända, bland annat på APT, och efterlevs i verksamheterna.	2016-01-01	2016-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.4 Stockholm är en stad som respekterar och lever upp till barnets rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention

Uppfylls helt

Analys

Stadsdelsnämnden har bidragit till att uppfylla kommunfullmäktiges mål genom att barnperspektivet uppmärksammas i alla de ärenden där barn direkt eller indirekt berörs. Förvaltningen bedömer att målet för verksamhetsmålet och underliggande nämndmål har uppnåtts under året.

Enheterna inom avdelningen för social omsorg har ett barnperspektiv i all myndighetsutövning som direkt eller indirekt berör barn. En medarbetare från enheten för ekonomiskt bistånd har under året deltagit i stadens arbetsgrupp för att utveckla metoder kring barnkonsekvensanalyser. Enheten för ekonomiskt bistånd har under året tagit fram en plan för implementering.

Vuxenenheten har arbetat med att utveckla barnperspektivet och har infört nya rutiner som innebär att i alla nya utredningar ska barnen synliggöras. Socialsekreterarna har samtal med sina vuxna klienter om hur deras missbruk påverkar deras föräldraskap. Vuxenenheten och barn- och ungdomsenheten har under året blivit granskade av socialtjänstinspektörerna rörande temat barnperspektiv. Syftet med granskningen var att se på vilket sätt barn som har föräldrar som är aktuella på vuxenenheten fångas upp, samt hur samarbetet mellan barn- och ungdomsenheten och vuxenenheten ser ut kring dessa barn. Resultatet av granskningen ligger

till grund för vidare utvecklingsarbete.

Barn- och ungdomsenheten har fortsatt sitt arbete enligt Västernorrlandsmodellen. Enheten intervjuar barn som varit aktuella på enheten i syfte att ta tillvara på barnets erfarenheter och syn på sin tidigare kontakt med enheten. Resultatet av intervjuerna ligger till grund för enhetens vidare utvecklingsarbete vad gäller att förstärka barnperspektivet.

Barn- och ungdomsenheten har genomfört fördjupande workshops i barnsamtal ledda av metodutvecklare och familjebehandlare för utredare inom familjerätt och utredning. Parallellt med detta har en extern utbildning i barnsamtal genomförts i Socialförvaltningens regi.

Förskolechefer har deltagit i seminarium om barns rättigheter med stadens barnombudsman.

Stadsdelsnämnden deltar i stadens arbete för att ta fram riktlinjer för barnkonsekvensanalyser i stadsdelsutvecklingsprojekt.

St at u s	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ 	Stadsdelsnämnderna ska skapa fler träffpunkter för unga. Särskilt fokus ska riktas mot flickor och hbtq-personer	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Förvaltningen har ett pågående arbete med att generellt skapa fler träffpunkter och mötesplatser för unga. I utvecklingsarbetet av förvaltningens fritidsverksamheter har ett särskilt fokus riktat mot flickor. Förvaltningen har under året undersökt och planerat för hur befintlig verksamhet kan erbjuda särskilt riktade träffpunkter för HBTQ-personer. Aktiviteten kommer att fortlöpa under 2017. Under sommarlovet anordnades Code Camp, ett dagkollo för tjejer inriktat mot programmering och digital design.				
✓ 	Utbildningsnämnden, kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna ska i samarbete ta fram riktlinjer för papperslösa barns rätt till förskola och skola	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Utredning pågår.				

Nämndmål:

Barnets bästa ska beaktas i planering, beslut och utförande av insatser.

 Uppfylls helt

Beskrivning

Alla nämndens verksamhetsområden ska beakta barnets bästa i beredning av ärenden. Förvaltningens myndighetsutövande enheter ska beakta barnets bästa i alla vuxenärenden där barn berörs indirekt samt i alla ärenden som direkt berör barn.

Förväntat resultat

Barnperspektivet ska beaktas i all planering, beslut och utförande av insatser som berör barn.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.5 Stockholm är en stad där ingen behöver vara rädd för våld

 Uppfylls helt

Analys

Stadsdelsnämnden bidrar med att uppfylla stadens mål genom att samtliga verksamheter arbetar för att uppmärksamma våld i nära relation. Förvaltningen bedömer att målet för verksamhetsområdet samt underliggande nämndmål har uppfyllts.

Samtliga enheter inom socialtjänst och äldreomsorg har utformat enhetsmål kring att upptäcka och motverka våld i nära relation, vilket medför en ökad medvetenhet och kunskap om relationsvåld och om hur den enskilde kan få stöd i sin situation. Nya förvaltningsövergripande rutiner har tagits fram och förväntas ytterligare öka chanserna till att upptäcka våld och erbjuda den utsatte ett professionellt stöd.

Samtliga som har vänt sig till förvaltningen med anledning av våld i nära relation har erbjudits att få träffa socialsekreterare i teamet mot våld i nära relation för utredning av våldet och bedömning av insats utifrån våldet. Vid behov har insats beviljats i form av skyddat boende och/eller insats i form av kontakt med stödperson i teamet. För våldsutövande har möjlighet till förändringsarbete erbjudits i form av samtal om våld där ansvar för våld samt alternativ till våld tas upp. Barnperspektivet har beaktats genom ett nära samarbete med barn- och ungdomsenheten

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Antal personer som utsatts för våld i nära relation som är kända av socialtjänsten	96 st	5 %	91 %	129 st	100 st	tas fram av nämnden	2016
Analys Under året har 95 personer haft kontakt med förvaltningen rörande stödbehov utifrån att personen varit utsatt för våld i en nära relation.							

Nämndmål:

Den som utsatts för våld i nära relation ska få ett samordnat och professionellt stöd

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Den som utsatts för våld i nära relation ska få stöd och sina rättigheter tillgodosedda så att personen kan leva ett fortsatt liv utan våld.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.6 Stockholm är en tillgänglig stad för alla

 Uppfylls helt

Analys

Stöd och service till funktionshindrade

Stadsdelsnämnden bidrar till att uppfylla kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet genom att erbjuda individuellt anpassade stödinsatser till personer med funktionsnedsättning.

Genom att bedriva ett aktivt utvecklingsarbete kring att öka brukarnas delaktighet och självständighet skapas förutsättningar för en tillgänglig stad för alla. Förvaltningen bedömer att målet för verksamhetsområdet samt underliggande nämndmål är uppfyllda.

Beställarenheten funktionsnedsättning arbetar på olika sätt med att säkerställa att handläggningen av biståndsärenden sker på ett rättssäkert sätt för den enskilde klienten. Kollegiegranskningen som genomfördes under våren har haft fokus på att ansökan, utredning, kontakter under utredningens gång och att beslut dokumenterats på ett tillfredsställande sätt. Granskningen visade ett tillfredsställande resultat. Enhetens projekt om patologiskt samlande avslutades under året. Projektet har drivits under tre år tillsammans med Enskede-Årsta-Vantör, Älvsjö och Skärholmens stadsdelsförvaltningar samt även med Karolinska Institutet (KI). Projektet har tilldelats medel från stadens FOU-enhet.

Utförarenheterna inom funktionshinderområdet vid förvaltningen har ett pågående utvecklingsarbete kring att öka brukarnas delaktighet. Carpe Forums material och utbildningar används för att utveckla medarbetarna. Inom ramen för EU-projektet DigIT vid gruppboendestäderna samt dagliga verksamheter har medarbetarnas digitala kunskaper kartlagts. Analys av kartläggning kommer att ligga till grund för kommande kompetenssatsning inom digital teknik. Projektet syftar till att skapa bättre förutsättningar för delaktighet och medbestämmande med hjälp av digital teknik.

Gruppboendestäderna har fortsatt sitt arbete med studiecirklar kring boken "Mellan makt och hjälp" för att ytterligare öka brukarnas delaktighet, makt och självständighet. För att lärdomarna från studiecirkelarna ska komma brukarna till gagn pågår en genomgång av brukarnas stöd och service, och gruppboendestäderna ställer sig frågan om personalen gör det som brukaren själv önskar. Utifrån kartläggningen ska ett stödmaterial utformas i syfte att säkerställa att stödet som ges i gruppboendestaden motsvarar brukarens egna önskemål.

Projektet Delaktighet, Inflytande och Hälsa som de socialpsykiatriska sysselsättningsverksamheterna och träfflokalerna har tillsammans, har under perioden slutfört de planerade studiecirkelarna. Den brukarrevision som genomfördes inom ramen för projektet på Droppen/Bruket visade i stort en positiv upplevelse av verksamheten, dock framkom några synpunkter på förbättringsområden som blir underlag för höstens vidare utvecklingsarbete.

Sammanfattning av resultatet från brukarenkäten 2016

Svarsfrekvensen i årets undersökning är 50 % för Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd, vilket är lägre än Stockholm stads genomsnitt, 57 %. Det är även något lägre än svarsfrekvensen föregående år som var 52 %.

Andelen som har svarat att de är nöjda med sitt boende i helhet är 92 % i Hägersten-Liljeholmen, vilket är något högre än Stockholm stads genomsnitt, 91 %. Det är även högre än resultatet från föregående år som var 86 %.

Jämfört med resultaten från föregående års undersökning har det skett en positiv utveckling överlag. Den största positiva förändringen gäller frågan om personalen ger brukarna det stöd de behöver för egna aktiviteter. Här är andelen instämmande 15 % högre jämfört med föregående år. Vid en jämförelse med hela stadens sammantagna resultat är brukarna i Hägersten-Liljeholmen överlag lika eller något mer nöjda. Ett undantag är dock frågan huruvida brukarna har de hjälpmedel de behöver i sin bostad. Här är andelen instämmande 8 % lägre jämfört med stadens genomsnitt.

Kommunikation

Stadsdelsförvaltningen har under året genomfört en granskning av förvaltningens sidor på jämför service och stockholm.se för att se till att de är aktuella, tydliga och tillgängliga.

Pictogramen för stadsdelsnämndens förskolor har gått igenom och granskats.

	Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Årsmål	KF:s årsmål	Period
	  Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de blir väl bemötta av stadens personal (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	88 %	85 %	90 %	100 %	88 %	88%	2016
	  Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de kan påverka insatsens utformning (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	79 %	83 %	75 %	93 %	76 %	76 %	2016
	  Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att stadens inne och utemiljö är tillgänglig och användbar. (Stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	69 %	64 %	76 %	64 %	60 %	tas fram av nämnden	2016
	  Andel personer som upplever att de varit delaktiga i upprättandet av genomförandeplaner	78 %	79 %	75 %		78	Fastställs 2016	2016
	  Andelen personer med funktionsnedsättning som upplever att de har en fungerande bostad (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	77 %	77 %	77 %	82 %	83 %	tas fram av nämnden	2016
Analys Indikatorn bygger på en direkt fråga i brukarundersökningen. Frågan är: " jag har det stöd/ hjälpmedel jag behöver i min bostad. Värde har minskat från 82 % 2015 till 77 % 2016 och ligger under stadens värde som var 81 % 2016.								
	  Brukarens upplevelse av trygghet - LSS-boende, vuxna och barn (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	88 %	91 %	84 %	93 %	90 %	90 %	2016
Analys Indikatorn bygger på den fråga i den stadsgemensamma brukarundersökningen som ger svar på denna fråga är "Jag känner mig trygg i mitt boende.". Stadsdelens värde har sjunkit från 93 % 2015 till 88% 2016. Stadens värde ligger på 89%								
	  Nöjda brukare - Daglig verksamhet (stöd och service till personer med	88 %	88 %	88 %	95 %	89 %	89 %	2016

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Årsmål	KF:s årsmål	Period
funktionsnedsättning)							
Analys Indikatorn bygger för svaren på frågan "Jag är nöjd med min dagliga verksamhet" i brukarundersökningen. Värdet har sjunkit sedan 2015 då 95 % angav att de var nöjda. Stadens värde ligger på samma nivå som stadsdelens.							
  Nöjda brukare - korttidsboende (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	95 %	96 %	92 %	88 %	89 %	89 %	2016
  Nöjda brukare - LSS-boende, vuxna och barn (Stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	89 %	92 %	86 %	86 %	89 %	89 %	2016

St at u s	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
	 Stadsdelsnämnderna ska bygga bort enkelt avhjälpna hinder	2016-01-01	2016-12-31	
	 Stadsdelsnämnderna ska tillsammans med äldre- och socialnämnden göra en översyn av behovet av äldreboende för personer som bor i gruppboende enligt LSS	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Målsättningen bör vara att en person som bor i gruppboende ska ha möjlighet att bo kvar i sin bostad.				

Nämndmål:

Kommunikationen och informationen är aktuell, tydlig och tillgänglig

 Uppfylls helt

Beskrivning

Information på webb och jämför service och intranät ska vara aktuell och tydlig.
Information som tas fram i verksamheterna ska anpassas för den aktuella målgruppen.

Förväntat resultat

Andelen invånare som vet var information finns för att komma i kontakt med stadens verksamheter ska öka - Medborgarundersökning.

Andelen medarbetare som har tillgång till den information de behöver för arbetet ska öka - Medarbetarenkäten.

St at u s	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
	Fortsatt arbete med tillgänglighet.	2016-01-01	2016-12-31	
	Information på jämför service, webb och intranät ska uppdateras kontinuerligt.	2016-01-01	2016-12-31	

Nämndmål:

Personer med funktionsnedsättning ska kunna leva ett självständigt liv och delta på lika villkor i samhället

● Uppfylls helt

Beskrivning

Personer med funktionsnedsättning ska kunna leva ett så självständigt liv som möjligt. Den enskildes behov av stöd och insatser ska utredas på ett rättssäkert sätt. Beviljade insatser ska utföras med god kvalitet.

Förväntat resultat

Den enskilde ska uppleva att de kan påverka utformningen av insatsen. Den enskilde ska vara nöjd med den beviljade insatsen.

St at u s	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	Bedriva verksamhet på eftermiddags/kvällstid för ungdomar 13-17 år med funktionsnedsättning på Fruängens ungdomsgård.	2015-01-01	2016-12-31	
Analys Verksamheten har bedrivits under året enligt plan.				
✓	Förvaltningen ska annonsera på webbplatsen "Fritidsnätet" för att nå ut med information om verksamheter för barn och unga med funktionsnedsättning till berörda.	2015-01-01	2016-12-31	
Analys Förvaltningen har annonserat på "fritidsnätet" om verksamheten för ungdomar med funktionsnedsättning. Förvaltningen har även annonserat om verksamheten i lokaltidningen samt på stockholm.se och på förvaltningens facebook sida.				
✓	Förvaltningen ska samverka med föreningslivet angående möjlighet att skapa fler fritidsverksamheter som barn och ungdomar med funktionsnedsättning kan delta i.	2015-01-01	2016-12-31	
Analys Förvaltningens arbetsgrupp "fritid för alla" har under året arbetat med att undersöka möjligheterna för en utvecklad samverkan med föreningslivet.				

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.7 Stockholm är en demokratisk stad där invånarna har inflytande

● Uppfylls helt

Analys

Målet bedöms att uppnås utifrån att flera steg har tagits för att nå målet. Stadsdelsförvaltningen har arbetat vidare med ett långsiktigt arbete för att öka invånarnas inflytande. Under året har särskilt fokus riktats mot att utveckla öppna fritidsverksamheterna i dialog med unga genom enkäter och fokusgrupper för att verksamheten ska passa unga inom ramen för lokala utvecklingsprogrammet (LUP). Det lokala utvecklingsprogrammet togs i nämnden i samband med tertialrapport två och fokuserar framför allt på ungas fritidsaktiviteter, psykiska hälsa och användning av alkohol och narkotika. Inom ramen för

detta har förvaltningen testat olika former av aktiviteter för unga såsom filmverkstad, kodning för tjejer och workshop om spoken word. Ett studiebesök med tjänstemän och representanter från stadsdelsnämnden har även genomförts för att studera ungdomsverksamheter i Malmö och Århus.

För att stärka kontakten mellan invånare och förtroendevalda har fyra politikerträffar genomförts i olika delar av stadsdelsområdet. Utöver det har även en politikerlunch genomförts på Aspuddens skola med skolans elever. En återkoppling på tidigare dialog (tidig samråd) har genomförts i Svandamsparken och flera dialoger kring Bjällerkransen i Västertorp har genomförts.

För att stärka kunskapen om lokalt inflytande har ett informationsmaterial tagits fram. Information om stadsdelsnämnden och hur man kan påverka har även spridits i demokraturutan i månadsannonsen och via stadsdelsförvaltningens facebookside. Stadsdelsförvaltningens facebookside är en viktig kanal för dialog med invånare i stadsdelsområdet och genom sidan har förvaltningen kunnat sprida information om våra verksamheter och kunnat besvara frågor. Sidan har idag över 830 följare.

Under året har stadsdelsförvaltningen genomfört en kartläggning av föreningslivet i Hägersten-Liljeholmen. Syftet med kartläggningen har varit att få en ökad kunskap om vilka föreningar som finns och verkar lokalt i stadsdelsområdet.

Hägersten-Liljeholmen bedriver tillsammans med Älvsjö stadsdelsförvaltning ett projekt för att testa digitala verktyg för ungas inflytande. Inom ramen för projektet genomförs fokusgrupper på högstadies- och gymnasieskolor i Älvsjö och Hägersten-Liljeholmen. Projektet är finansierat av stadsledningskontoret inom ramen för digital förnyelse och avslutas under våren 2017.

Fältassistenterna har under året startat en facebookside för att utveckla kontakten med ungdomar och deras vårdnadshavare. Inom ramen för detta har även kompetensutvecklingsinsatser genomförts. Fältassistenterna har även arbetat med att sprida projekten Respekt och självrespekt, om normer och sexualitet, och YOLO, alkohol, tobak och drogförebyggande, i stadsdelsområdets skolor.

Olika former för brukarinflytande och delaktighet finns i nämndens verksamheter, däribland samverkansforum med föräldrar och råden knutna till stadsdelsnämnden, se kommunfullmäktiges mål 1.1, 1.2, 1.3, 1.5, 1.7 och 4.4.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel brukare med boendestöd som anser att de har inflytande över det stöd de får av sina boendestödjare.	74,75 %	72,34 %	76,92 %		85 %	fastställs 2016	2016
  Andel brukare på stadens gruppboenden som anser att de har inflytande över det stöd de får.	84 %	89 %	78 %		80 %	fastställs 2016	2016
  Andel vårdnadshavare till barn i förskolan som anser att de har	79,01 %	80,01 %	77,98 %		82 %	82%	2016

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Årsmål	KF:s årsmål	Period
möjlighet till delaktighet och inflytande i verksamheten							
  Andel äldre med hemtjänst som anser att personalen tar hänsyn till deras åsikter och önskemål om hur hjälpen ska utföras 	86,05 %				86 %	86%	2016
Analys Årsmålet har uppfyllts. I brukarundersökningen för hemtjänst svarade 86 % av brukarna att hemtjänstens personal tar hänsyn till deras åsikter och önskemål, vilket är en ökning jämfört med förra året.							

St at u s	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
	 Kommunstyrelsen ska i samarbete med stadsdelsnämnderna initiera en satsning för att stärka ungas organisering och öka kunskaperna om mänskliga rättigheter.	2016-01-01	2016-12-31	
	 Kommunstyrelsen ska i samarbete med stadsdelsnämnderna ta fram förslag på hur det civila samhället kan stärkas, med särskilt fokus på ytterstaden och kvinnors organisering, samt bidra till att förutsättningar skapas för att det civila samhället kan göras delaktigt i stadens utveckling, i enlighet med det arbete som pågår inom ramen för den sociala hållbarhetskommisionen	2016-01-01	2016-12-31	
	 Stadsdelsnämnderna ska utarbeta lokala utvecklingsprogram i samverkan med invånare och i samarbete med stadens övriga nämnder och styrelser	2016-01-01	2016-12-31	

Nämndmål:

Förskolan erbjuder föräldrarna goda möjligheter till samverkan

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

På förskolan ska det finnas olika forum för föräldrasamverkan.

St at u s	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
	Dialoger sker kring analys och resultat av brukarundersökning inom förskolan och kvalitetsdialoger med avdelningens ledning.	2015-01-01	2016-10-31	
Analys Förskolorna redovisar att de analyserar brukarundersökningens resultat och utvecklar förskolans arbete utifrån analysen. Resultaten och analysen kommuniceras med förskolans föräldrar.				

Nämndmål:

Nämnden ska utveckla delaktighet, inflytande och social sammanhållning i syfte att stärka demokratin och öka valdeltagandet

● Uppfylls helt

Beskrivning

Förvaltningen har en viktig roll att ge information och förmedla kunskaper om hur den demokratiska processen och att skapa dialog mellan invånare och politiker för att ta tillvara invånares åsikter, intressen och idéer. Syftet är att öka delaktigheten och dialogen med invånarna i Hägersten-Liljeholmen. Under koncepten Trygg hela veckan och Respekt och självrespekt, arbetar samverkansparterna idag. Målet är att öka den förebyggande kapaciteten hos såväl vårdnadshavare, ideellt engagerade vuxna som den personal som möter barn och ungdomar i sin dagliga verksamhet. Förvaltningen kommer under året utarbeta ett lokalt utvecklingsprogram i dialog med invånare, politiker och föreningsliv. Arbetet med programmet kommer att utgå från en projektgrupp med representanter från förvaltningens avdelningar. Kommunikationsenheten har det samordnade ansvaret för utvecklingsprogrammet.

Förväntat resultat

Ett lokalt utvecklingsprogram.

St at u s	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	Arbete med ungas normer och värderingar.	2016-01-01	2016-12-31	
✓	Sprida information om hur invånare kan påverka lokalt.	2016-01-01	2016-12-31	
✓	Utveckla arbetet med fältassistenter på nätet.	2016-01-01	2016-12-31	
✓	Öka invånares möjlighet att komma i kontakt med de förtroendevalda.	2016-01-01	2016-12-31	
✓	Öka ungas möjligheter till inflytande och delaktighet i nämndens fritidsverksamheter.	2016-01-01	2016-12-31	

Nämndmål:

Öka ungdomars (10-17 år) inflytande inom nämndens ansvarsområden

● Uppfylls helt

Beskrivning

En modell utformas tillsammans med ungdomar, för att möjliggöra ett ökat inflytande.

Förväntat resultat

Ungdomar upplever att de har ett större inflytande inom nämndens ansvarsområden.

St at u s	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	Utforma en modell som möjliggör ungdomars inflytande i nämndens ansvarområden	2016-01-01	2016-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning

◆ Uppfylls delvis

Analys

En stor del av nämndens inköp har gått genom centralt och gemensamt upphandlade ramavtal där krav ställts för en socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbar stad. Stadens program för upphandling och inköp följs. Vid upphandlingar har relevanta krav ställts på bemanning, kompetens samt arbetsvillkor för de anställda. Införandet av e-handel har uppmärksammat vikten av avtalstrohet och har under året ytterligare ökat den.

I samband med att avtal löper ut har nämnden i god tid haft möjlighet att ta ställning till om verksamheten ska upphandlas på nytt eller om verksamheten ska återtas i egen regi.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Årsmål	KF:s årsmål	Period
◆ Andel elektroniska inköp	52 %				60 %	Tas fram av nämnden	VB 2016

Uppföljning av ekonomi och särskilda satsningar

Analys av resultaträkning - uppföljning av driftbudget

Verksamhet (mnkr)	Justerad budget 2016	Utfall 2016	Avvikelse 2016 före resultatf.	Avvikelse 2016 efter resultatf.	Avvikelse 2015 före resultatf.	Avvikelse 2015 efter resultatf.
Nämnd och administration	50,8	49,6	1,2	1,2	6,3	6,3
Individ och familj	142,3	177,8	-35,5	-35,5	-19,6	-19,6
varav socialpsykiatri	47,0	47,2	-0,2	-0,2	-0,4	-0,4
Stadsmiljö	12,7	11,9	0,8	0,8	-0,4	-0,4
Kapitalkostnader	11,4	10,1	1,3	1,3	0,8	0,8
Förskola	648,0	637,1	10,9	6,9	7,2	9,0
Äldreomsorg	557,0	576,1	-19,1	-19,4	-15,2	-16,2
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	296,9	286,1	10,8	9,3	9,1	8,9

Verksamhet (mnkr)	Justerad budget 2016	Utfall 2016	Avvikelse 2016 före resultatf.	Avvikelse 2016 efter resultatf.	Avvikelse 2015 före resultatf.	Avvikelse 2015 efter resultatf.
Barn, kultur och fritid	22,6	20,7	1,9	1,9	2,2	2,2
Arbetsmarknadsåtgärder	8,9	8,9	0,0	0,0	1,8	1,8
Ekonomiskt bistånd	63,7	58,5	5,2	5,2	-12,0	-12,0
<i>varav handläggning</i>	14,3	17,1	-2,8	-2,8	1,6	1,6
Övrig verksamhet	30,0	0,4	29,6	29,6	19,8	19,8
Drift totalt	1 844,3	1 837,1	7,2	1,3	0,0	0,6

Stadsdelsnämnden har fördelat medel till verksamheterna i enlighet med kommunfullmäktiges prioriteringar, utan några omfördelningar. Ett avdrag har gjorts med 2,54 % för att finansiera den gemensamma administrationen.

Stadsdelsnämnden redovisar ett överskott med 7,2 mnkr mot budget före resultatöverföring och ett överskott med 1,3 mnkr efter, vilket beror på parkinvesteringar som inte blivit klara enligt tidplan och att en kostsam avskrivningspost blev slutförd i slutet av sommaren.

Två verksamhetsområden redovisar underskott, individ- och familjeomsorg och äldreomsorg. Måluppfyllelsen och det ekonomiska utfallet har analyserats men inga tydliga samband kan ses.

Resultatenheterna hade vid årets början en ingående fond med 17,3 mnkr. Skillnaden mellan den ingående och utgående resultatfonden är en ökad fond med 5,8 mnkr. Förvaltningen överför en resultatfond med 23,2 mnkr till 2017.

Utfall jämfört med budget per verksamhetsområde

Nämnd och administration

Mnkr	Budget 2016	Bokslut 2016	Avvikelse bokslut 2016	Avvikelse bokslut 2015
Netto	50,8	49,6	1,2	6,3

Utfallet för den gemensamma administrationen visar ett överskott med 1,2 mnkr. Överskottet beror på ökade intäkter för sålda tjänster samt vakanta tjänster.

Individ- och familjeomsorg

Mnkr	Budget 2016	Bokslut 2016	Avvikelse bokslut 2016	Avvikelse bokslut 2015
Netto	142,3	177,8	-35,5	-19,6

Utfallet för individ- och familjeomsorg (insatser för barn- och ungdom, missbruksvård och socialpsykiatri) visar ett sammantaget underskott med 35,5 mnkr.

Barn- och ungdomsenheten visar ett underskott med 28,5 mnkr. Underskottet beror på ökade personalkostnader för myndighetsutövningen på grund av tillströmningen av ärenden främst under hösten 2015 för ensamkommande flyktingbarn, jourhemskostnader för placering under lång tid för dessa barn samt ökade familjehemskostnader. Även antalet utredningsärenden vad gäller små barn har ökat kraftigt de senaste åren beroende på inflyttningen i området, vilket

genererar kostnader för insatser såsom placeringar av barn respektive för föräldrar och barn. Kostnaderna är höga för placeringar på SiS-institution och HVB för ungdomar med svår och sammansatt problematik. Enheten har vidare höga kostnader för jourhemsplaceringar då lämpliga permanenta familjehem är svåra att finna. Enheten startade därför ett jourhem i egen regi som har fallit väl ut. Insatsdelen inom barn- och ungdomsenheten har ett överskott på 2,6 mnkr beroende på ökade intäkter.

Vuxenenheten visar ett underskott med 6,8 mnkr. Underskottet beror bland annat på att ett antal ärenden som tidigare år har finansierats av ekonomiskt bistånd i år har belastat vuxenenheten. Andelen hemlösa har varit hög och kostnader för olika boendeformer är en betydande andel av kostnaderna för enheten. Det nya ramavtalet för köp av vårdplatser har inneburit en kostnadsökning med 20-30 %. Flera allvarliga LVM-anmälningar har även de bidragit till ökade kostnader för enheten.

Socialpsykiatrin visar ett underskott på 0,2 mnkr. Underskottet avser utförarsidan inom sysselsättningsverksamheten och boendestödet med 5,0 mnkr. Beställarsidan för socialpsykiatri visar ett överskott på 4,8 mnkr, som kan hänföras till flertalet placeringar som varit förmånligare än förväntat.

Stadsmiljö

Mnkr	Budget 2016	Bokslut 2016	Avvikelse bokslut 2016	Avvikelse bokslut 2015
Netto	12,7	11,9	0,8	-0,4

Utfallet för stadsmiljöverksamhet visar ett överskott med 0,8 mnkr. Överskottet avser framför allt parkskötsel där bland annat omsättning av personal inom stadsmiljö har inneburit att parkskötseln inte har kunnat ske på liknande sätt som föregående år. Reservation har även gjorts för snöröjning men har inte behövt nyttjas i lika stor grad som avsättningen var. Den nya entreprenadens kostnader har varit lägre än budgeterat.

Kapitalkostnader för parkinvesteringar

Mnkr	Budget 2016	Bokslut 2016	Avvikelse bokslut 2016	Avvikelse bokslut 2015
Avskrivningar	10,3	8,8	1,5	0,2
Internräntor	1,1	1,3	-0,2	0,6
Netto	11,4	10,1	1,3	0,8

Utfallet för kapitalkostnader visar ett överskott med 1,3 mnkr. Det beror huvudsakligen på projekt som inte har blivit klara enligt tidplan och en kostsam avskrivning som slutfördes under 2016.

Förskola

Mnkr	Budget 2016	Bokslut 2016	Avvikelse bokslut 2016	Avvikelse bokslut 2015
Netto	648,0	637,1	10,9	7,2
Resultatöverföring från 2015			5,2	
Resultatöverföring till 2017			9,2	
Netto efter resultatdispositioner			6,9	

Utfallet för förskoleverksamheten visar ett överskott med 10,9 mnkr före resultatdispositioner. Efter resultatdispositioner visar förskoleverksamheten ett överskott med 6,9 mnkr. Överskottet beror i huvudsak på minskade kostnader för lokaler och snöröjning på förskolornas gårdar. Under sommaren förtydligades reglerna för ekonomisk förvaltning avseende fastighetsanknutna investeringar i hyrda lokaler. Det medförde att stadsdelsnämnden har finansierat sådana investeringar via investeringsbudgeten. Överskottet beror också på att fler barn skrivits in under november och december samt ökade intäkter för statsbidrag.

	Budget 2016	Bokslut 2016	Avvikelse	Bokslut 2015
1-3 år	2 041	2 390	349	2 365
4-5 år	2 910	2 484	-426	2 469
Allmän förskola	24	16	-8	21
Familjedaghem	10	9	-1	10
Totalt antal barn	4 985	4 899	-86	4 865

Förskolans resultatenheter har ett överskott med 4,0 mnkr. Resultatenheterna förde över ett överskott från 2015 med 5,2 mnkr vilket innebär att 9,2 mnkr förs över till 2017. Samtliga förskoleområden har överskott i sina fonder.

Äldreomsorg

Mnkr	Budget 2016	Bokslut 2016	Avvikelse bokslut 2016	Avvikelse bokslut 2015
Netto	557,0	576,1	-19,1	-15,2
Resultatöverföring från 2015			1,2	
Resultatöverföring till 2017			1,5	
Netto efter resultatdispositioner			-19,4	

Utfallet för äldreomsorgen visar ett underskott med 19,1 mnkr jämfört med budget före resultatöverföringar. Efter resultatöverföring redovisas ett underskott med 19,4 mnkr.

Underskottet inom beställarsidan beror i huvudsak på ökade kostnader för hemtjänst under året. En översyn av hemtjänstinsatser har utförts under året. Snittet för antalet placeringar inom vård- och omsorgsboenden har varit lägre 2016 i jämförelse med år 2015. Antalet placeringar per månad var 497 i genomsnitt 2016 och 525 i genomsnitt 2015.

Den större delen av underskottet finns inom utförarsidan. Fruängsgårdens servicehus har i genomsnitt haft cirka 21 tomma lägenheter per månad. Trekantens servicehus har i genomsnitt haft fyra tomma lägenheter per månad under året, beläggningen har däremot förbättrats under det senaste halvåret. De tomma lägenheterna har inneburit ett stort intäktsbortfall. Inom

hemtjänsten har flera äldre önskat bo kvar i hemmet med ökade behov av omsorg vilket har inneburit ökade kostnader genom dubbelbemanning av hemtjänsten och ökade insatser på nätterna. Underskottet inom Hägerstens hemtjänst ökade under året på grund av ökade personalkostnader. Axelsbergs vård- och omsorgsboende har under året i genomsnitt haft fyra tomma platser per månad. Under året har fler korttidsplatser omvandlats till platser för somatisk inriktning på grund av ett stort antal tomma lägenheter på korttidsboendet, förändringen har gjort att färre lägenheter stått tomma vilket har ökat intäkterna. Fruängsgårdens vård- och omsorgsboende har i snitt haft åtta tomma lägenheter per månad vilket har inneburit ett stort intäktsbortfall, enheten visar ett negativt resultat 2016. Kostnaden för äldreomsorgens tomgångshyror är totalt 2,7 mnkr år 2016. Intäktsbortfallet för tomma lägenheter under året beräknas totalt till cirka 10,0 mnkr inom vård- och omsorgsboendena och cirka 7,6 mnkr inom servicehusen.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Mnkr	Budget 2016	Bokslut 2016	Avvikelse bokslut 2016	Avvikelse 2015 bokslut
Netto	296,9	286,1	10,8	9,1
Resultatöverföring från 2015			10,9	
Resultatöverföring till 2017			12,4	
Netto efter resultatdispositioner			9,3	

Utfallet för stöd och service till personer med funktionsnedsättning visar ett överskott med 10,8 mnkr före resultatöverföring. Efter resultatöverföring redovisas ett överskott med 9,3 mnkr. Staben visar ett underskott med 0,5 mnkr som i huvudsak avser ökade personalkostnader. Utfallet för beställarsidan visar ett överskott med 1,6 mnkr.

Resultatenheterna och utförarverksamheterna redovisar sammantaget ett överskott på 9,7 mnkr vilket beror på ökad försäljning av platser och att enheterna haft lägre kostnader än förväntat, även lägre personalkostnader för vikarier, samt ett antal nya brukare inom daglig verksamhet och boende.

Barn, kultur och fritid

Mnkr	Budget 2016	Bokslut 2016	Avvikelse bokslut 2016	Avvikelse bokslut 2015
Netto	22,6	20,7	1,9	2,3

Utfallet för barn, kultur- och fritidsverksamhet visar ett överskott med 1,9 mnkr jämfört med budget. Överskottet är främst inom fritidsverksamheten och beror på att fritidsgården Radiusgården är nedlagd sedan halvårsskiftet. En del beror på minskade personalkostnader för fältassistenter som arbetat med demokrati- och utveckling. Alla barn som sökt kollo har fått plats. I barn, kultur- och fritidsverksamheten ingår verksamheter för barn- och ungdom (avdelningen för social omsorg), kolloverksamhet (förskoleavdelningen) samt kultur- och föreningsbidrag (administrativa avdelningen).

Arbetsmarknadsåtgärder

Mnkr	Budget 2016	Bokslut 2016	Avvikelse bokslut 2016	Avvikelse bokslut 2015
Netto	8,9	8,9	0	1,8

Utfallet för arbetsmarknadsåtgärder visar ingen avvikelse mot budget.

Ekonomiskt bistånd

Mnkr	Budget 2016	Bokslut 2016	Avvikelse bokslut 2016	Avvikelse bokslut 2015
Netto	63,7	58,5	5,2	-12,1

Utfallet för ekonomiskt bistånd visar ett överskott på 5,2 mnkr mot budget. Överskottet beror på minskade kostnader för ekonomiskt bistånd och ökade intäkter av statsbidrag. Även förändringen att vuxenheten i år har finansierat ett antal ärenden som tidigare år har finansierats av ekonomiskt bistånd har påverkat resultatet i en positiv riktning.

Övrig verksamhet/omstrukturering

Mnkr	Budget 2016	Bokslut 2016	Avvikelse bokslut 2016	Avvikelse bokslut 2015
Netto	30,0	0,4	29,6	19,8

Under övriga verksamheter har medel reserverats för extraordinära kostnader som omstruktureringkostnader samt en förvaltningsgemensam buffert. För omstrukturering har 0,4 mnkr använts.

Budgetavvikelse per verksamhetsområde i jämförelse med tidigare prognoser

(-) = underskott

Verksamhet (mnkr)	Bokslut	T2	T1
Nämnd och administration	1,2	0,8	0,0
Individ- och familjeomsorg	-35,6	-24,8	-21,1
Stadsmiljö	0,8	0,0	0,0
Kapitalkostnader	1,3	0,0	0,0
Förskola	10,9	2,5	0,5
Äldreomsorg	-19,1	-16,5	-14,7
Funktionsnedsättning	10,8	5,7	5,2
Barn, kultur och fritid	1,9	0,8	0,1
Arbetsmarknadsåtgärder	0,0	0,1	0,0
Ekonomiskt bistånd	5,2	1,5	0,0
Övrig verksamhet	29,6	29,9	30,0
Slutligt resultat	7,2	0,0	0,0

Tabellen innehåller avrundningsdifferenser.

Budgetavvikelsen i bokslut 2016 visar ett förbättrat resultat med 7,2 mnkr jämfört med tertialrapport 1 och tertialrapport 2. Avvikelsen mellan bokslutet och tidigare lämnade prognoser är marginell.

Månatliga ekonomiska avstämningar har gjorts på enhetsnivå för att noggrant följa den ekonomiska utvecklingen. Eventuella avvikelser från budget har analyserats. Vissa verksamheter har en större prognososäkerhet än andra beroende på verksamhetens art vilket är en viktig parameter att ta hänsyn till. Arbetet med att förbättra prognossäkerheten har påbörjats med uppdaterade rutiner. Det utifrån att skapa en mer tillförlitlig redovisning och mer rättvisande månadsprognoser. Utbildningar och information har getts under året i syfte att förbättra enheternas kunskap om nya ekonomisystemet och även prognosarbetet.

Nämnd och administration

I förhållande till tidigare lämnade prognoser visar bokslutet för verksamhetsområdet ett förbättrat resultat vilket främst beror på vakanta tjänster.

Individ- och familjeomsorg

I förhållande till tidigare lämnade prognoser visar bokslutet för verksamhetsområdet ett försämrat resultat med 14,5 mnkr jämfört med tertialrapport 1 och 10,8 mnkr jämfört med prognosen i tertialrapport 2. Skillnaderna beror huvudsakligen på högre kostnader än förväntat inom barn- och ungdomsenheten och vuxenenheten.

Stadsmiljö

Bokslutet visar ett förbättrat resultat med 0,8 mnkr jämfört med tertialrapport 1 och tertialrapport 2. Förändringen beror på minskade kostnader för det nya avtalet för parkskötsel och att medel som avsattes till snöröjning inte behövde nyttjas.

Förskola

I förhållande till tidigare lämnade prognoser visar bokslutet för verksamhetsområdet ett förbättrat resultat. I förhållande till budget har resultatet förbättrats med 10,4 mnkr jämfört med prognosen i tertialrapport 1 och med 8,4 mnkr jämfört med tertialrapport 2. Skillnaden mellan utfall och prognoser beror i huvudsak på förtydligande av bokföringsregler för investeringar i hyrda lokaler.

Äldreomsorg

I förhållande till tidigare lämnade prognoser visar bokslutet för verksamhetsområdet ett försämrat resultat med 4,4 mnkr jämfört med tertialrapport 1 och 2,6 mnkr jämfört med prognosen i tertialrapport 2. Resultatets avvikelse mot tidigare prognoser beror i huvudsak på ökade personalkostnader för Fruängsgårdens vård- och omsorgsboende samt Hägerstens hemtjänst. Beställarenheten äldre har även haft en ökad kostnad för hemtjänst under hösten.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

I förhållande till tidigare lämnade prognoser visar bokslutet för verksamhetsområdet ett förbättrat resultat. Resultatet har förbättrats med 5,6 mnkr jämfört med prognosen i tertialrapport 1 och med 5,1 mnkr jämfört med tertialrapport 2. Skillnaden mellan utfall och prognoser beror främst på lägre kostnader än förväntat både hos beställarenheten funktionsnedsättning och inom utförarverksamheterna. Inom assistansenheten har kostnaderna ökat för övertalig personal.

Barn, kultur- och fritid

Bokslutet visar ett förbättrat resultat med 1,8 mnkr jämfört med prognosen i tertiärrapport 1 och med 1,1 mnkr jämfört med prognosen i tertiärrapport 2. Skillnaden mellan bokslut och prognoser består främst av minskade kostnader inom fritidsverksamheten.

Arbetsmarknadsåtgärder

Bokslutet stämmer väl överens med tidigare lämnade prognoser.

Ekonomiskt bistånd

Bokslutet visar ett förbättrat resultat med 5,2 jämfört med prognosen i tertiärrapport 1 och med 3,7 mnkr jämfört med tertiärrapport 2. Det beror främst på en minskning av utbetalt ekonomiskt bistånd och en ökning av statsbidrag.

Kostnads- och intäktsutveckling per verksamhetsområde

(-) = minskade nettokostnader

Verksamhet (mnkr)	Kostnader 2015	Intäkter 2015	Kostnader 2016	Intäkter 2016	Nettoförändring
Nämnd och administration	44,8	-2,2	52,3	-2,7	7,0
Individ och familjeomsorg	194,0	-45,1	285,5	-107,8	29,0
varav socialpsykiatri	55,8	-9,7	57,9	-10,7	1,1
Stadsmiljö	13,3	-0,1	12,0	-0,1	-1,3
avskrivningar och räntor	11,3	0,0	10,1	0,0	-1,2
Förskola	684,7	-69,8	711,5	-74,4	22,2
Äldreomsorg	713,7	-134,3	727,5	-151,4	-3,3
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	338,3	-61,2	349,1	-63,0	9,0
Barn, kultur och fritid	22,3	-2,1	23,4	-2,8	0,4
Arbetsmarknadsåtgärder	10,3	-3,1	12,0	-3,1	1,7
Ekonomiskt bistånd	76,8	-3,2	65,6	-7,1	-15,1
varav handläggning	19,0	0,0	17,1	0,0	-1,9
Övrigt	0,2	-0,1	0,4	0,0	0,3
Totalt	2 109,7	-321,2	2 249,4	-412,2	48,8

Nettokostnaderna 2016 har ökat med 48,8 mnkr jämfört med 2015. Kostnaderna har ökat med 139,7 mnkr och intäkterna har ökat med 91,0 mnkr.

Nämnd och administration

Kostnaderna för administrationen har ökat med 7,5 mnkr jämfört med 2015. Ökningen beror på ökade kostnader för demokratimedel samt att IT-kostnader och fackliga företrädare har bokförts i större omfattning inom verksamhetsområdet under 2016 än under 2015. Intäkterna har ökat med 0,5 mnkr. Ökningen beror huvudsakligen på fler sålda tjänster till andra stadsdelsnämnder.

Individ- och familjeomsorg

Kostnaderna har ökat med 91,5 mnkr och intäkterna har ökat med 62,7 mnkr jämfört med 2015. Kostnadsökningen beror på ökade personalkostnader för myndighetsutövningen och

högre kostnader för fler ärenden inom barn-och ungdomsenheten, bl.a. för ensamkommande barn och även fler ärenden inom vuxenenheten. Intäktsökningen beror främst på statsbidrag från Migrationsverket avseende ensamkommande barn.

Stadsmiljö

Kostnaderna har minskat med 1,3 mnkr och intäkterna är oförändrade jämfört med 2015. Kostnadsminskningen beror på att kostnaderna för parkskötsel har minskat då omsättning av personal har inneburit att skötseln inte har kunnat ske på samma sätt som tidigare år och att vi nu ser helårseffekten av den nya entreprenören samt att avsättning till snöröjning inte har behövt nyttjas i lika stor grad som avsättningen var.

Förskola

Kostnaderna har ökat med 26,8 mnkr och intäkterna har ökat med 4,6 mnkr jämfört med 2015. Förändringen av kostnaderna beror i huvudsak på att fler barn varit inskrivna i förskolan under 2016 i jämförelse med 2015, ökade lönekostnader på grund av lönerörelsen och ökade hyreskostnader. Ökningen av intäkter avser i huvudsak ökade föräldraavgifter samt statsbidrag från skolverket.

Äldreomsorg

Kostnaderna har ökat med 13,8 mnkr och intäkterna har ökat med 17,1 mnkr jämfört med 2015. Kostnads- och intäktsökningen beror huvudsakligen på övertagandet av Fruängsgårdens vård- och omsorgsboende som skedde den 1 oktober 2015. Boendet har en stor del placeringar från andra förvaltningar. Även lönerörelsen står för en del av kostnadsökningen.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Kostnaderna har ökat med 10,8 mnkr i jämförelse med 2015 och intäkterna har ökat med 1,8 mnkr. Kostnadsökningen beror främst på att fler personer bor på gruppboende och serviceboende, en ny serviceboende öppnade under året. Antalet personer inom daglig verksamhet har också ökat under 2016. Kostnaderna har ökat inom personlig assistans då antalet utförda timmar har ökat. Intäktsökningen beror på ökad försäljning av platser.

Barn, kultur- och fritid

Kostnaderna har ökat med 1,1 mnkr och intäkterna har ökat med 0,7 mnkr. Både kostnads- och intäktsökningen beror på att fler barn har varit på kollo under 2016 i jämförelse med 2015.

Arbetsmarknadsåtgärder

Kostnaderna har ökat med 1,7 mnkr och intäkterna är oförändrade i jämförelse med 2015. Kostnadsökningen beror framför allt på högre lönekostnad på grund av fler feriearbetare och visstidsanställda. Minskningen av intäkter beror på minskade statsbidrag.

Ekonomiskt bistånd

Kostnaderna har minskat med 11,2 mnkr och intäkterna har ökat med 3,9 mnkr jämfört med 2015. Kostnadsminskningen beror på en minskning av utbetalt ekonomiskt bistånd samt på förändringen att ett antal ärenden som tidigare år har finansierats av ekonomiskt bistånd i år har finansierats av vuxenenheten. Ökningen av intäkterna beror på en kraftig ökning av statsbidrag.

Personalkostnadsutveckling

(-)=minskade kostnader

Verksamhet (mnkr)	Utfall 2015	Utfall 2016	Förändring 2015/2016
Nämnd och administration	24,7	31,2	6,5
Individ och familjeomsorg	96,9	103,6	6,7
Stadsmiljö	1,4	1,4	0,0
Förskola	484,1	495,6	11,5
Äldreomsorg	214,2	277,0	62,8
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	145,6	153,0	7,4
Barn, kultur och fritid	3,0	3,8	0,8
Arbetsmarknadsåtgärder	8,8	10,6	1,8
Ekonomiskt bistånd	14,7	12,7	-2,0
Övrigt	0,0	0,0	0,0
Summa stadsdelsnämnd	993,4	1 088,9	95,5

Personalkostnaderna har ökat med 95,5 mnkr jämfört med 2015. Ökningen består av volymökningar främst inom förskoleverksamheten och barn- och ungdom, övertagande av vård- och omsorgsboende samt effekter av lönerörelsen.

Inom administrationen har personalkostnaderna ökat med 6,5 mnkr. Ökningen beror främst på att lönekostnader för fackliga företrädare bokförts inom verksamhetsområdet under 2016 och inte under 2015. Stadsdelsnämnden återtog under 2016 vaktmästarfunktionen i egen regi vilket också medför ökade lönekostnader.

Inom individ- och familjeomsorg beror ökningen med 6,7 mnkr på utökat antal personal inom barn- och ungdomsenheten på grund av stor ärendemängd.

Inom förskoleverksamheten har personalkostnaderna ökat med 11,5 mnkr till följd av utökat antal personal och effekter av lönerörelsen.

Inom äldreomsorgen har personalkostnaderna ökat med 62,8 mnkr jämfört med år 2015. Ökningen beror i huvudsak på övertagandet av Fruängsgårdens vård- och omsorgsboende samt effekter av lönerörelsen.

Inom stöd och service till personer med funktionsnedsättning har personalkostnaderna ökat med 7,4 mnkr som beror på effekterna av lönerörelse samt ett nytt serviceboende som tillkom 2016.

Inom barn, kultur och fritid har personalkostnader ökat med 0,8 mnkr som främst beror på att Hägerstens ungdomsgård vid halvårsskiftet återtog i egen regi.

Inom arbetsmarknad beror ökningen med 1,8 mnkr på fler feriearbetare och visstidsanställda.

Inom ekonomiskt bistånd beror minskningen med 2,0 mnkr mestadels på vakanser.

Särskilda satsningar

I de kompletterande anvisningar för nämndens arbete med verksamhetsplan 2016 framgår att stadsledningskontoret avser att under 2016 följa upp särskilda satsningar som nämnderna tilldelats i kommunfullmäktiges budget 2016. Satsningarna avser riktade satsningar till nämnderna i kommunfullmäktiges budget och centralt avsatta medel som fördelas under året.

Individ- och familjeomsorg

Förstärkning barn och unga har inneburit att fler socialsekreterare har anställts inom barn- och ungdom.

Förstärkning handläggning vuxen/missbruk. Hägersten-Liljeholmens andel av stadens totala budget för vuxna/missbrukare har minskat i budgetfördelningen för 2016, vilket inneburit att medlen har gått till att täcka pris- och löneökningar.

Förstärkning handläggning socialpsykiatri, har gått till att täcka pris- och löneökningar.

Höjd ersättning utförare inom socialpsykiatri, har gått till att täcka pris- och löneökningar.

Förstärkning arbete mot våld i nära relationer har gjort det möjligt att behålla antalet tjänster inom relationsteamet.

Förskola*Schablonökning*

Förskolans schablonökning om 2,2 % har täckt pris- och löneökning under året.

Höjd socioekonomisk ersättning

Den höjda socioekonomiska ersättningen har gett ett ökat anslag till enheterna.

Andel ekologisk mat ska öka

Mellan år 2015 och 2016 har andelen inköpta ekologiska livsmedel ökat med 4,5 procentenheter och mellan åren 2014 och 2016 så har ökningen varit 14,6 procentenheter.

Förskolans medarbetare har möjlighet till vidareutbildning till barnskötare eller förskollärare

Ett 30-tal medarbetare har gått fortbildning en dag i veckan, från barnskötare till förskollärare. Några medarbetare har gått barnskötarutbildning.

Äldreomsorg

Höjningen av ersättningsnivåerna för hemtjänst och dagverksamhet har använts till pris- och löneökningar. De ökade resurserna för biståndsbedömning inom hemtjänst och boende har använts till pris- och löneökningar samt fortsatt utveckling av arbetssätt och metoder. Satsningen för fria broddar har genomförts under vintern 2016.

Stöd och service

Den höjda schablonen för vuxen- och barnboende, daglig verksamhet och korttidshem har använts till pris- och löneökningar. Likaså gäller för den höjda ersättningen på personlig assistans.

Barn, kultur och fritid

Förvaltningen har tillsammans med ungdomarna undersökt önskemål om nya mötesplatser.

Insatser för att stärka ungas organisering och öka kunskaperna om mänskliga rättigheter, antirasism och feminism har genomförts. Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd har använt medlen till dialog med ungdomar, utbildning i mänskliga rättigheter.

Satsningen för flera parklekar har inte skapat förutsättningar för någon ny parklek. Medlen har gått till att täcka pris- och löneökningar samt till att möta de ökade effektivitetskraven.

Demokrati- och utvecklingsarbete	Kostnad (tkr)
1.5 Stockholm har ett rikt utbud av idrott och fritid som är tillgänglig för alla	220
Fritidsaktiviteter för unga med funktionsnedsättning.	
2.4 Stockholms kretslopp är resurseffektiva	79
Stadsodling för ökad social hållbarhet.	
4.1 Stockholm är en jämställd stad där makt och resurser fördelas lika	338
Kompetensutveckling gällande jämställdhetsintegrering, könsuppdelad statistik och normkritik. Stöd och utvecklingsarbete i verksamheterna.	
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	32
Föreläsning om kompetensbaserad rekrytering. Framtagande av lättläst folder för jämställdhets- och mångfaldsplan. Underlag från Jämix.	
4.3 Stockholm är en stad som lever upp till mänskliga rättigheter och är fritt från diskriminering	638
Informationsinsatser och kompetensutveckling gällande mänskliga rättigheter. Stöd och utvecklingsarbete i verksamheterna. Utveckling av delaktighetsmodellen på gruppbostäder.	
4.4 Stockholm är en stad som respekterar och lever upp till barnets rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention	180
Träffpunkt för unga flickor och arbete med barnkonventionen.	
4.6 Stockholm är en tillgänglig stad för alla	225
Genomlysning av stockholm.se och jämförservice utifrån ett tillgänglighetsperspektiv. Arbet med att tillgängliggöra information för olika målgrupper.	
4.7 Stockholm är en demokratisk stad där invånarna har inflytande	1 763
Arbete med att utveckla invånarnas möjlighet att komma i kontakt med förtroendevalda genom bland annat politikerträffar.	
Spridit information om hur invånarna kan påverka lokalt genom folder och Facebooksida.	
Arbete för att öka ungas möjlighet till inflytande genom projekt om digitala verktyg för ungas inflytande.	
Tagit fram lokalt utvecklingsprogram och arbete för att implementera detta.	
Utvecklat arbetet med fältassistenter på nätet genom kompetensutveckling och uppstart av Facebooksida.	
Summa	3 475

Resultatenheter

Inom stadsdelsnämnden finns elva resultatenheter, tre inom förskolan, en inom äldreomsorg samt sju inom social omsorg, se bilaga 1. Ett sammantaget överskott om 17,3 mnkr fördes över från 2015. För årets resultat redovisar resultatenheterna ett överskott om 5,8 mnkr och totalt så förs 23,2 över till 2017.

Resultatenheter ska föra över hela sitt resultat, både över- och underskott, till följande år. Överföringen får som mest motsvara 5 % av bruttobudgeten innevarande år. Resultatfondens ackumulerade överförda överskott får maximalt motsvara 10 % av bruttobudgeten. En förutsättning är att resultatenheten har uppfyllt sina åtaganden. Överskott får ackumuleras och föras över under flera år. Underskott ska täckas senast under nästkommande år, annars ska nämnden upplösa resultatenheten i samband med bokslutet.

Mnkr	Resultatöverföring från 2015	Resultat 2016	Resultatöverföring till 2017
Förskoleverksamhet	5,2	4,0	9,2
Social Omsorg	10,9	1,5	12,4
Äldreomsorg	1,2	0,3	1,5
Summa	17,3	5,8	23,2

Tabellen innehåller avrundningsdifferenser.

Förskolans resultatenheter visar för 2016 ett överskott med 4,0 mnkr. Resultatenheterna förde över ett ackumulerat överskott från 2015 med 5,2 mnkr vilket innebär att 9,2 mnkr förs över till 2017. Samtliga förskoleområden har ett överskott i sina fonder.

För resultatenheter inom social omsorg visas ett överskott med 1,5 mnkr. Resultatenheterna förde över ett ackumulerat överskott från 2015 med 10,9 mnkr vilket innebär att 12,4 mnkr förs över till 2017.

Äldreomsorgens resultatenhet förde över ett ackumulerat överskott med 1,2 mnkr från 2015. Sammantaget redovisar resultatenheten för 2016 ett överskott om 0,3 mnkr vilket innebär att 1,5 mnkr förs över till 2017.

Investeringar

Stadsdelsnämnden har i budget 2016 tilldelats 34,5 mnkr för investeringar.

Investeringsmedlen fördelas enligt nedan:

Netto (mnkr)	Budget 2016	Bokslut 2016	Prognos T2
Parkinvesteringar			
Aspuddsparken	4,0	2,1	4,0
Svandammsparken	0,5	0,1	0,5
Investeringar enligt parkplanen	4,0	1,9	4,0
Reinvesteringar i parker	3,5	2,5	3,5
Tillgänglighetsinvesteringar	6,0	5,4	6,0
Inventarier och maskiner	13,3	15,6	13,3
Klimatinvesteringar	3,2	2,8	3,2
Summa	34,5	30,4	34,5

Parkinvesteringar

Investeringsutgifterna för Aspuddsparken, Svandammsparken blev 2,2 mnkr, det vill säga 2,3 mnkr lägre än budget. En avvikelse på 2,3 mnkr avser en förskjutning till 2017 av parkinvesteringen för ombyggnad av Aspuddsparken och Svandammsparken.

Investeringsutgifter för tillgänglighet blev 0,6 mnkr lägre än budgeterat och reinvesteringar blev 1,0 mnkr lägre. Stadsdelsnämnden begär en budgetjustering för tillgänglighet med 0,6 mnkr för att slutföra arbetet.

Klimatinvesteringar för att öka sortering och hämtning av matavfall i berörda verksamheter har pågått under 2016, stadsdelsnämnden har tilldelats 0,5 mnkr för ändamålet, dessa medel

har inte förbrukats under 2016 och arbetet kommer att fortsätta under 2017.
Stadsdelsnämnden begär ombudgetering med 0,5 mnkr

Inventarier och maskiner

Stadsdelsnämndens budget för inventarier och maskiner är 13,3 mnkr. Av det har förvaltningen förbrukat 15,6 mnkr, vilket innebär ett överskridande med 2,3 mnkr. Det beror på att ett investeringsprojekt inom förskola färdigställdes i december. Alla investeringar av maskiner och inventarier får stadsdelsnämnden betala ökade kapitalkostnader i form av driftkostnader för ränta och avskrivningar. Investeringsbudgeten har bland annat använts till nya möbler, upprustning av nya förskoleavdelningar och ett nytt larm samt åtgärder i form av hyresanpassning en ny förskolelokal.

Försäljningar av anläggningstillgångar

Inte aktuellt för stadsdelsnämnden.

Betydande projekt som inte är investeringar

Inte aktuellt för stadsdelsnämnden.

Ombudgeteringar

Stadsdelsnämnden begär att ej förbrukade parkinvesteringsmedel ombudgeteras till år 2017 med 0,6 mnkr och klimatinvesteringsmedel 0,5 mnkr. Se rubrik investeringar.

Medel för lokaländamål

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd har under 2016 erhållit 15,9 mnkr i bidrag för höga hyror inom förskolan. Stadsdelsnämnden har vidare erhållit 4,1 mnkr för lokalkostnader i samband med avvecklingen av Årstabergs förskola. Årstabergs förskola avvecklas i förtid, innan hyresavtalen löper ut, vilket möjliggjort att SISAB har kunnat påbörja byggnationen av nya Sjöviksskolan.

Analys av balansräkning

Tillgångar (mnkr)	Bokslut 2015	Bokslut 2016	Skulder och kommunkapital (mnkr)	Bokslut 2015	Bokslut 2016
Mark, byggnader och tekniska anläggningar	97,3	107,8	Kommunkapital	-74,3	-161,5
Maskiner och inventarier	16,3	21,3	Långfristiga skulder	-0,4	-0,5
Kundfordringar	27,0	26,4	Diverse kortfristiga skulder	-0,4	-0,2
Kortfristiga fordringar	18,3	35,5	Leverantörsskulder	-82,4	-87,3
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	52,1	103,9	Övriga kortfristiga skulder	0,0	-6,9
Likvida medel	0,5	0,4	Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	-54,0	-38,9
Summa	211,5	295,3	Summa	-211,5	-295,3

Balansomslutningen har ökat med 83,7 mnkr från den ingående balansen till 295,3 mnkr i årets utgående balans.

Tillgångar

Det bokförda värdet på stadsdelsnämndens anläggningstillgångar har ökat med 15,5 mnkr. Ökningen avser investeringar efter avdrag för avskrivningar. Investeringarna i parker har ökat netto med 21,6 mnkr och inventarier med 5,0 mnkr. Dock har de pågående investeringsprojekten minskat med 11,1 då vi gjort aktiveringar. Av investeringar i inventarier avser 2,8 mnkr klimatförbättrande åtgärder.

Kortfristiga fordringar har ökat med 17,2 mnkr. Förändringen beror på ökade fordringar på Migrationsverket avseende ersättning för ensamkommande flyktingbarn

Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter har ökat med 51,9 mnkr. De förutbetalda kostnaderna har ökat med 1,5 mnkr vilket beror på inhyrda lokaler. Upplupna intäkter har ökat med 50,4 mnkr. Förändringen beror främst på att fordran avseende ersättning för ensamkommande flyktingbarn har ökat.

Skulder

Ökningen av leverantörsskuld med 4,9 mnkr beror främst på förändringar när kostnader faktureras från förvaltningens leverantörer.

Övriga kortfristiga skulder har ökat med 6,9 mnkr. Förändringen beror på utbetald generalschablon för flyktingar.

Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter har minskat med 15,1 mnkr. Förutbetalda intäkter har minskat med 10,3 mnkr. Förändringen beror på avslutade projekt. Upplupna kostnader har minskat med 4,8 mnkr. Förändringen beror på mindre eftersläpningar i faktureringen från leverantörer som säljer verksamhet till förvaltningen.

Stadsdelsnämndens beviljade limit för underförskottskassor är 0,4 mnkr

Synpunkter och klagomål

Samhällsplanering

Under 2016 har 640 synpunkter i form av beröm, felanmälan, fråga, idé och klagomål registrerats från invånare inom stadsdelsområdet. Synpunkter registreras via stadens ärendehanteringssystem Synpunktsportalen samt den tillkopplade appen Tyck till. Systemet har gjort det lättare för medborgare att direkt via nätet rapportera in synpunkter av olika slag och det har även bidragit till att inkomna ärenden besvaras och åtgärdas snabbare då rätt tjänsteman genast kan ta del av ärendet. Inkomna synpunkter handlar ofta om frågor kring nedskräpning, snöröjning och önskemål om åtgärder i parker.

När inkomna synpunkter har berört andra förvaltningar i staden har de vidarebefordrats omgående. Synpunkter som berör investeringar genomförs utifrån tillgängliga resurser. Avdelningen strävar alltid efter att besvara och åtgärda inkomna synpunkter så snart som möjligt. Synpunktsportalen är ett viktigt verktyg i detta arbete.

Förskola

Förskolorna har hanterat de flesta synpunkter, klagomål och förslag, främst på respektive enhet för att snabbt åtgärdat eventuella brister. Det är viktigt att frågor som berör förskolorna hanterats lokalt inom enheten. På så sätt har eventuella fel och brister kunnat hanteras snabbt och rutiner justerats. Skriftliga synpunkter diarieförs. Nya rutiner för anmälan om kränkningar har utformats under perioden och kommer härnäst tydligt att särredovisas.

Totalt har 40 ärenden diarieförts som synpunkter/klagomål, fem ärenden har utretts som kränkning varav tre också anmälts till skolinspektionen. Hittills har ingen kränkning kunnat konstateras av skolinspektionen. Tretton ärenden har gällt synpunkter på verksamheten, två förändringar av verksamhet, två har gällt information, trygghet och miljön samt ett livsmedel. De övriga ärendena är synpunkter och frågor av det slag som förskoleverksamheten inte rör över såsom statsbidrag för minskade barngrupper, gångväg och tillsättande av tjänst. Ett par har haft synpunkter på beslut om ändrade regler för närvaro på förskolan, det vill säga barn till föräldralediga har rätt till heltid på förskolan och hur det påverkar förskolans kvalitet.

Äldreomsorg

Hantering av synpunkter och avvikelser ingår i enheternas systematiska kvalitets- och förbättringsarbete.

Under 2016 har 21 synpunkter på äldreomsorgens verksamheter inkommit och registrerats, varav en via Äldre direkt. Av de 21 synpunkterna har 13 lämnats av anhöriga, sju av brukare/boende samt en anonym synpunkt. Åtta synpunkter har handlat om hur hemtjänsten utfört sina insatser, varav tre synpunkter gällt den kommunala hemtjänsten och fem den privata hemtjänsten.

Servicehusen har fått sex synpunkter, bland annat på maten på Fruängsgårdens restaurang, städning, hygienrutiner och på personalen. En synpunkt har handlat om medicinering på vård- och omsorgsboende.

Beställarenheten äldre har fått sex synpunkter, varav ett beröm från anhörig om att snabbt ordnat med hemtjänst.

Under året har sex rapporter enligt lex Sarah inkommit. Två lex Sarah-rapporter har inkommit från hemtjänsten i egen regi, varav en om bristande tillsyn och en om personalens bemötande. Lex Sarah-rapporten om brister i tillsynen anmälades till Inspektionen för vård och omsorg IVO. Enligt IVO har stadsdelsnämnden fullgjort sin utrednings- och anmälningsskyldighet och vidtagit åtgärder. Information om en lex Sarah har inkommit från en privat hemtjänstutförare, om brister i bemötandet.

Tre lex Sarah-rapporter har inkommit från servicehus, varav en om incident vid förflyttning samt två rapporter gällande misstanke om stöld, vilka har polisanmälts av anhöriga.

En anmälan enligt lex Maria om behandling av sår, har gjorts till IVO. Förvaltningen inväntar svar från IVO.

Social omsorg

Under året har det inkommit 41 klagomål och synpunkter rörande enskilda ärenden vid avdelningen för social omsorg. Av dessa klagomål rör 25 myndighetsutövning, åtta rör privat utförare, fem rör utförarenheter inom funktionshinderområdet och två rör avvikelserapporter från landstinget. Klagomålen har hanterats vid respektive enhet. Det har också inkommit fyra förslag till förbättringar.

15 rapporter enligt lex Sarah från egen regi har inkommit. Av rapporterna har 13 rört utförarverksamheter inom funktionshinderområdet och två har rört myndighetsutövning inom individ och familj. Av de inkomna rapporterna har fyra beslutats att inte inleda utredning enligt lex Sarah. Samtliga utredningar och beslut gällande missförhållanden enligt lex Sarah har anmälts till nämndens sociala delegation.

Under året har det hittills inkommit fyra anmälningssärenden från IVO rörande klagomål i individuella ärenden, samt fyra beslut från IVO om annan kommuns begäran om överflyttning av ärende. IVO beslutade i samtliga ärendena att avslå den andra kommunens begäran om överflyttning. Tre beslut från JO har inkommit, i det ena ärendet kritiserar nämnden för dröjsmål att överlämna en överklagan till domstol, i de två andra ärendena bedömde JO att det inte fanns skäl att utreda ärendet vidare efter att ha tagit del av journalanteckningarna.

Övrigt

Nämndens arbete under året

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd har bestått av 13 ledamöter och 13 ersättare enligt följande:

Ledamöter

Jessica Jormtun (MP) ordförande, Abit Dundar (L) vice ordförande, Eva Fagerhem (S), Larsolof Blixt (S), Sara Gunnerud (S) 1 januari – 25 april, Eleonore Eriksson (S) från 25 april, Patrik Lindgren (S) 1 januari – 25 april, Malte Sigemalm (S) från 25 april, Johan Faxér (MP), Carita Stenbacka Tenezakis (V), Lars Svärd (M), Anette Hellström (M), Tomas Tetzell (M), Tita Bergquist (M) och Amanda Valentin (L).

Ersättare

Bror Eriksson (S), Eleonore Eriksson (S) 1 januari – 25 april, Catharina Piazzolla (S) 1 januari – 13 juni, Axel Lindersson (S) 1 januari – 22 februari, Mathias Walldén (S) från 21 mars, Ulrika Lorentzi (S) 25 april – 7 november, Lina Pennlert från 7 november. Emma Sabanac (S) 13 juni – 7 november, Siliva Aydin från 7 november, Joakim Löf (MP) 1 januari – 13 juni, Parasto Rosencrantz (MP) 1 januari – 12 december, Louise Bengtsson (MP) från 5 september, Jonas Santesson (V), Susanne Sjöblom (M), Mikael Nilsson (M), Elisabet Stålbom (M) 1 januari – 16 maj, Anna Maria Sundmark (M) från 16 maj, Herje Larson (L), Hans Tjernström (C) och Pierre Frennesson (KD) 1 januari – 26 september, Maria Ogannesian (KD) från 17 oktober.

Stadsdelsnämnden har haft 11 nämndsammanträden under 2016.

Sociala delegationen

Stadsdelsnämnden utsåg en social delegation för beslut i enskilda ärenden som bestått av fem ledamöter och fyra ersättare.

Ledamöter

Eva Fagerhem (S) ordförande, Lars Svärd (M) vice ordförande, Johan Faxér (MP), Carita Stenbacka Tenezakis (V) och Amanda Valentin (L)

Ersättare

Bror Eriksson (S), Parasto Rosencrantz (MP) 1 januari – 12 december, Tita Bergquist (M) och Herje Larsson (L).

Sociala delegationen har haft 27 sammanträden under året.

Teman

Flertalet nämnsammanträden har inletts med särskilda teman:

- Stockholm – världens smartaste stad 2040
- Respekt och normer kring sexualitet bland ungdomar
- Hägersten-Liljeholmens brottsförebyggande arbete och beredskap inför katastrofer
- Lägesrapport om Hägersten-Liljeholmens lokala demokratiutveckling och program
- Brukardelaktighet
- Kemikaliesmart förskola
- Stadsrevisionens arbete

Viktiga nämndärenden

Exempel på viktiga nämndärenden som handlagts under året utöver de ordinarie styr- och uppföljningsdokumenten (verksamhetsplan, kvalitetsgarantier, budgetärenden och verksamhetsberättelse) har varit:

- Inriktningsbeslut om ombyggnation av förskolor i Fruängen
- Genomförandebeslut om nya förskolor
- Planerad förskoleutbyggnad 2016-2021
- Kartläggning av hälso- och sjukvårdsinsatser, kvalitetsindikatorer i särskilda boendeformer för äldre
- Ändringar inom Axelsberg vård- och omsorgsboende
- Drift av Åsengårdens vård- och omsorgsboende

Sex remisser om plansamråd, bland annat

- Fastigheten Marievik 15 gällande 1 000 nya bostäder
- Fastigheten Västberga 1.1 gällande ny flerbostadsbebyggelse
- Del av Midsommarkransen 1:1 gällande uppförande av flerbostadshus
- Hägersten 5:2 avloppsledning Mälarpassagen-Sickla

Därutöver har 41 andra remisser behandlats, bland annat

- Stockholms miljöprogram 2016-2019
- Personalpolicy för Stockholms stad
- Strategi för Fossilbränslefritt Stockholm 2040
- Reviderat program för kvalitetsutveckling
- Reviderade regler för intagning och plats i förskolan
- Förslag till program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck 2017-2020
- Vision 2040 – ett Stockholm för alla

Totalt sju skrivelser från nämnden har besvarats av förvaltningen om översyn av belysning i lekparkerna, personalsituationen inom socialtjänstens barn- och ungdomsvård, verksamhetsstöd till föreningen Fenix, nedskräpning i stadsmiljön, åldringsbrott och två skrivelser om demokratimedel.

Upphandlingar som beslutats av nämnden gäller drift av Fruängsgårdens servicehusrestaurang samt leveranser av heldygnskost, tvätt inom hemtjänsten, Aspuddens parklek, parklekarna Lugnet och Vippa och Öppna förskolan i Fruängen.

Därutöver har nämnden beslutat att delta i en gemensam upphandling av markarbeten vid parkinvesteringar, större underhållsinsatser och övriga anläggningsarbeten samt en gemensam ramavtalsupphandling av enstaka platser för vuxna inom socialpsykiatri på tillståndspliktigt boende.

Elva medborgarförslag har besvarats av nämnden varav nio gällde utemiljön: lekplats, aktivitetsområde för barn och unga, gatukonst, badbrygga, utegym, anslagstavlor. Övriga två handelade om klimatomställningen och jämställda vårdnadsutredningar.

Råden

Rådet för funktionshindersfrågor har haft tio sammanträden under 2016. Representanter från nämnden har besökt rådet vid två tillfällen.

Pensionärsrådet har haft tio sammanträden och ett möte med nämndens gruppleddare under 2016.

Avgångsersättningar

Femton avgångsersättningar har utbetalats under år 2016. Fördelningen per befattning är enligt följande: en förskollärare, tre barnskötare, ett ekonomibiträde i kök, två personliga assistenter, tre vårdare, fyra undersköterskor och en behandlingsassistent. Nio av dessa medarbetare har haft ohälsoproblematik och vissa har också fått karriärväxling via Arbetslivsresurs. Kostnaden för avgångsersättningarna uppgick sammanlagt till cirka 2,2 mnkr (ej medräknat personalförsäkringspålägg).

Avgångar med avtalspension

Under 2016 har sju medarbetare avslutat sin anställning efter att ha beviljats särskild avtalspension utifrån särskilda skäl. Fördelningen per befattning: en socialsekreterare, en förskollärare, en undersköterska, ett vårdbiträde, en administrativ assistent, en avdelningschef och en handläggare.